

Bruksela, dnia 20 listopada 2012 r.

KANCELARIA SENATU

Przedstawiciel Kancelarii Senatu
przy Unii Europejskiej

Sprawozdanie nr 88/2012

**Sprawozdanie z inicjatyw i opinii Komisji Europejskiej w październiku
2012 r. (sprawy społeczne, edukacja, kultura, polityka rozwojowa,
sprawiedliwość i sprawy wewnętrzne)**

(wybrane)

1. **SPRAWY SPOŁECZNE** - Obrona przedsiębiorstw społecznych w Europie: gra o model społeczny i miliony miejsc pracy
2. **SPRAWY SPOŁECZNE** - Zielone światło dla pierwszej europejskiej inicjatywy obywatelskiej prowadzonej na własnych serwerach Komisji
3. **SPRAWY SPOŁECZNE** - Ubóstwo: Komisja proponuje nowy Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym
4. **SPRAWY SPOŁECZNE** - UE zatwierdza przyznanie 500 mln euro na rzecz programu dystrybucji żywności wśród osób najbardziej potrzebujących na 2013 r.
5. **EDUKACJA** - Coraz więcej krajów europejskich obniża lub blokuje wynagrodzenia nauczycieli
6. **EDUKACJA** - Program Erasmus
7. **KULTURA** - Komisja planuje wzmożoną promocję kultury
8. **SPRAWIEDLIWOŚĆ** - Prawa ofiar są najważniejsze: przyjęto nowe europejskie przepisy wzmacniające prawa ofiar przestępstw
9. **SPRAWY WEWNĘTRZNE** - Europejski Dzień Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi: wspólne działania w celu wyeliminowania handlu ludźmi
10. **POLITYKA KONSUMENCKA** - Bezpieczniejsza żywność: UE przyjmuje wykaz dopuszczonych substancji aromatycznych
11. **ŚRODOWISKO** - Komisja upraszcza przepisy dotyczące ocen oddziaływania wywieranego przez przedsięwzięcia na środowisko
12. **ŚRODOWISKO** - Komisja zbiera opinie na temat działań po Rio+20

13. **ŚRODOWISKO** - UE obchodzi dwudziestolecie stworzenia instrumentu finansowego LIFE i podjęcia działań na rzecz ochrony przyrody
14. **ŚRODOWISKO** - Komisja proponuje środki w zakresie zwalczania „piractwa biologicznego” i ułatwienia badań związanych z naturą
15. **ŚRODOWISKO** - Nowy wniosek Komisji mający na celu zminimalizowanie wpływu produkcji biopaliw na klimat
16. **ŚRODOWISKO** - Osiem miast ubiega się o tytuł „Zielonej Stolicy Europy” w 2015 r.
17. **ŚRODOWISKO** - UE/ Przyjęto dyrektywę ograniczającą emisje siarki m.in. na Bałtyku
18. **ŚRODOWISKO I TRANSPORT** - Śródlądowe drogi wodne a ochrona przyrody: nowe wytyczne
19. **OCHRONA KLIMATU** - Komisja łączy siły z przedsiębiorstwami, organizacjami środowiskowymi i uniwersytetami w celu promowania rozwiązań związanych z klimatem
20. **NOWOCZESNE TECHNOLOGIE** - Nanomateriały: indywidualnie podejście do kwestii bezpieczeństwa w przełomowej technologii

1. SPRAWY SPOŁECZNE - Obrona przedsiębiorstw społecznych w Europie: gra o model społeczny i miliony miejsc pracy

Ideę Europy społecznej można przełożyć na szanse na rynku i niezbędne miejsca pracy. W obecnej sytuacji kryzysowej, gdy stale wzrasta liczba osób bez pracy lub dostępu do zasobów ekonomicznych, Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) dąży do podniesienia, dzięki przedsiębiorstwom społecznym, stopy wzrostu, zwiększenia zatrudnienia i konkurencyjności, a także do stworzenia społeczeństwa bardziej sprzyjającego włączeniu społecznemu, zgodnie ze strategią „Europa 2020”.

Na konferencji „Przedsiębiorstwa społeczne i strategia «Europa 2020»: nowatorskie rozwiązania dla zrównoważonej Europy”, która odbyła się 3 października br. w Brukseli, Grupa Innych Podmiotów w EKES-ie analizowała obecną i przyszłą sytuację przedsiębiorstw społecznych w Europie. „Przedsiębiorstwa społeczne dowiodły w obecnym kryzysie swej dużej odporności. Powinny więc odgrywać kluczową rolę w europejskiej strategii przezwyciężania kryzysu i przyczynić się do szybszego i zapewniającego większą równość powrotu na drogę wzrostu gospodarczego. Wzywamy krajowych i europejskich decydentów politycznych do politycznego poparcia gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych oraz do

stworzenia równych warunków działania, które uwolnią potencjał tego kluczowego sektora działalności gospodarczej”, stwierdził przewodniczący Grupy Innych Podmiotów w EKES-ie Luca Jahier.

Sektor gospodarki społecznej już obecnie zatrudnia ponad **14 mln osób w UE, co odpowiada ponad 6% wszystkich pracowników**. Sektor ten jest kluczowym ogniwem europejskiego modelu społecznego, zwłaszcza w okresie kryzysowym. Tymczasem przedsiębiorstwa społeczne nie działają w takich samych warunkach co tradycyjne podmioty gospodarcze. Bez przewyciężenia przeszkód prawnych, administracyjnych, finansowych i politycznych, przedsiębiorstwa społeczne nie będą mogły w pełni korzystać z dobrodziejstw jednolitego rynku, pomimo bogactwa i nowatorstwa, które charakteryzują ten sektor na wszystkich poziomach jego działalności.

„Przecież miliard osób na całym świecie nie może się mylić. **Miliard osób opowiedziało się za firmami spółdzielczymi**. Musi to być brane pod uwagę w ramach prac forów decydentów”, dodała Pauline Green, przewodnicząca Międzynarodowego Związku Spółdzielczego (ICA).

„Pragnęlibyśmy pomóc np. dzięki opracowaniu bardziej szczegółowego obrazu sytuacji przedsiębiorstw społecznych w UE. Dlatego też zamierzamy niebawem rozpocząć **ważny projekt mający na celu stworzenie czegoś w rodzaju mapy firm społecznych**. Jest to faktycznie odpowiedź na wezwanie Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego do przeprowadzenia w skali UE porównania tych podejść do publicznego finansowania, które są szczególnie dobrze dostosowane do przedsiębiorstw społecznych”, stwierdził komisarz europejski ds. zatrudnienia, spraw społecznych i włączenia społecznego László Andor.

- **Statut fundacji europejskiej i dostęp do zamówień publicznych**

EKES jest zdecydowany bronić roli przedsiębiorstw społecznych w świadczeniu usług w interesie ogólnym. Zdaniem EKES-u państwa członkowskie powinny ułatwiać udział w zamówieniach publicznych podmiotom gospodarczym, których działalność ma w głównej mierze na celu integrację społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych lub znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, pod warunkiem stosowania się do wartości progowej tych pracowników wynoszącej 30%.

EKES ponagla także do **szybkiego wprowadzenia statutu fundacji europejskiej, przyjęcia statutu stowarzyszenia europejskiego oraz zastanowienia się nad**

przydatnością i zasadnością oznakowania dla przedsiębiorstw społecznych, które z pewnością wniosłoby wartość dodaną dla tego sektora. Pomogłoby to przedsiębiorstwom społecznym w różnych państwach członkowskich działać bez żadnych dodatkowych obciążeń administracyjnych.

EKES domaga się ponadto zmobilizowania Europejskiego Funduszu Społecznego na okres po 2014 r. tak, by obejmował on priorytet inwestycyjny dla przedsiębiorstw społecznych i lepszy dostęp do innych funduszy, takich jak kapitał przeznaczony dla firm rozpoczynających i rozwijających działalność, zwłaszcza dla młodych przedsiębiorców z firm społecznych. „Jestem przekonany, że fundusze na politykę spójności mogą być lepiej wykorzystane w przyszłości, zwłaszcza jeśli będzie się z nich korzystać w ramach faktycznie zintegrowanej strategii”, stwierdził na zakończenie komisarz ds. zatrudnienia, spraw społecznych i włączenia społecznego **László Andor**.

2. SPRAWY SPOŁECZNE - Zielone światło dla pierwszej europejskiej inicjatywy obywatelskiej prowadzonej na własnych serwerach Komisji

Po certyfikacji przez władze Luksemburga internetowego systemu gromadzenia danych (OCS) inicjatywy „Fraternité 2020” (Braterstwo 2020) w dniu 26 października br., stała się ona pierwszą europejską inicjatywą obywatelską, która rozpoczęła zbieranie deklaracji poparcia na własnych serwerach Europejskiej. „Fraternité 2020” chce „rozszerzać programy wymiany UE – takie jak Erasmus i wolontariat europejski – w celu wniesienia wkładu w budowanie zjednoczonej Europy opartej na solidarności obywateli” i była pierwszą europejską inicjatywą obywatelską zarejestrowaną przez Komisję.

W lipcu Komisja złożyła ofertę udostępnienia własnych serwerów dla działalności europejskich inicjatyw obywatelskich będącą radykalną odpowiedzią na zgłaszane przez niektórych organizatorów problemy ze znalezieniem odpowiednich rozwiązań hostingowych i stworzeniem swoich systemów OCS. Komisja zobowiązała się również pomóc organizatorom zainteresowanym skorzystaniem z tej usługi w uzyskaniu certyfikacji dla ich systemów OCS, tak aby mogli oni jak najszybciej rozpocząć gromadzenie deklaracji poparcia.

Od tamtej pory Komisja ściśle współpracowała z organizatorami i przedstawicielami Państwowego Centrum Technologii Informatycznych (fr. Centre des technologies de l'information de l'Etat – Komisji CTIE) luksemburskiego Ministerstwa Służby

Publicznej i Reformy Administracyjnej (fr. Ministère de la Fonction publique et de la Réforme administrative). CTIE jest wyznaczonym organem certyfikującym w Luksemburgu, gdzie znajdują się serwery Komisji.

Ta ścisła współpraca przynosi obecnie namacalne rezultaty. Inicjatywa „Fraternité 2020” podpisała umowę hostingową z Komisją, a CTIE przeprowadził certyfikację systemu OCS tej inicjatywy, co było ostatnim krokiem koniecznym do uruchomienia na serwerach Komisji portalu internetowego gromadzenia deklaracji poparcia dla tej inicjatywy. Portal został już uruchomiony.

Wiceprzewodniczący Komisji **Maroš Šefčovič** stwierdził: „Wydarzenie to dowodzi, że Komisja jest ściśle zdeterminowana zapewnić skuteczność tego nowego instrumentu demokracji uczestniczącej. Celowo powiedziałem, że organizatorzy pierwszych inicjatyw nie będą musieli stawiać czoła niemożliwym do pokonania przeszkodom, aby wdrożyć swoje inicjatywy. Chciałbym podziękować władzom Luksemburga, w szczególności minister Octavie Modert. Ich doskonała współpraca umożliwiła Komisji wywiązanie się z tego zobowiązania”.

Luca Copetti, przedstawiciel komitetu obywatelskiego „Fraternité 2020” powiedział: „Jesteśmy podekscytowani, że właśnie rozpoczęliśmy zbieranie deklaracji poparcia dla naszej inicjatywy. Od dawna pragniemy promować naszą wizję zjednoczonej Europy opartej na solidarności obywateli za pomocą tego nowego instrumentu demokracji ponadnarodowej. Przygotowania rozpoczęliśmy ponad dwa lata temu i czekaliśmy w blokach startowych, kiedy rozporządzenie weszło w życie. Będąc pierwszą inicjatywą zarejestrowaną przez Komisję, musieliśmy zmierzyć się z pewnymi wyzwaniem, których nie można było przewidzieć. Jesteśmy wdzięczni, że Komisja pomogła nam je przezwyciężyć i że możemy obecnie skoncentrować się na prowadzeniu prawdziwie europejskiej debaty wokół naszych propozycji, co – miejmy nadzieję – doprowadzi do uzyskania odpowiedniego poziomu poparcia”.

Luksemburska minister **Octavie Modert** powiedziała: „Jestem zaszczycona, że mogę dokonać certyfikacji pierwszego systemu OCS europejskiej inicjatywy obywatelskiej w Luksemburgu, a przez to przyczynić się do stworzenia obywatelom Europy potężnego instrumentu demokracji uczestniczącej na szczeblu UE. Jestem szczególnie zadowolona, ponieważ certyfikacja ta jest prawdziwym przykładem europejskiego ducha, co pokazuje współpraca Komisji Europejskiej i moich służb z CTIE. Luksemburg jest dumny, że może gościć serwery dla systemów OCS i jest gotowy oferować swoje usługi w celu trwałej współpracy z Komisją zmierzającej do

zapewnienia odpowiedniej obsługi tego instrumentu demokracji uczestniczącej oraz stworzenia trwałego rozwiązania dla organizatorów inicjatyw obywatelskich”.

Współsprawozdawcy europejskiej inicjatywy obywatelskiej w Parlamencie Europejskim również z zadowoleniem przyjęli tę wiadomość. **Alain Lamassoure**, poseł do Parlamentu Europejskiego, powiedział: „Jestem zachwycony, że dzięki wysiłkom Komisji spełnione są obecnie wszystkie warunki techniczne umożliwiające obywatelom udział w opracowywaniu prawa UE”.

Zita Gurmai, posłanka do Parlamentu Europejskiego, powiedziała: „Jestem zadowolona, że pierwsza w ogóle zarejestrowana europejska inicjatywa obywatelska jest już gotowa do rozpoczęcia zbierania podpisów. Jestem przekonana, że dyskusja prowadzona na forum tej inicjatywy pogłębi znacząco debatę europejską. Ta współpraca między zainteresowanymi podmiotami udowodniła, że jeśli jest wola, zawsze znajdzie się sposób na przezwycięzenie trudności technicznych i wierzę, że w tym duchu będą prowadzone dalsze działania niezbędne do uczynienia z tego instrumentu demokracji uczestniczącej cennego narzędzia dostępnego dla obywateli Europy”.

„Fraternité 2020” jest pierwszą europejską inicjatywą europejską działającą na serwerach Komisji, lecz nie pierwszą taką inicjatywą gromadzącą deklaracje poparcia przez internet. Zaszczyt ten przypada w udziale inicjatywie „RIGHT 2 Water” (Prawo do wody), która wykorzystuje prywatne rozwiązania hostingowe. Obie inicjatywy korzystają z oprogramowania typu „open source” dla systemów OCS zapewnianego przez Komisję.

Ponadto Komisja zarejestrowała już 10 innych inicjatyw, z których cztery podpisały już z Komisją umowę o świadczenie usług hostingowych dla ich systemów OCS. Oczekuje się, że już wkrótce będą w stanie rozpocząć gromadzenie deklaracji poparcia. Wykaz rozpoczętych inicjatyw:

<http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/ongoing>

Fraternité2020:

<http://www.fraternite2020.eu/>

Right2Water:

<http://www.right2water.eu>

3. SPRAWY SPOŁECZNE - Ubóstwo: Komisja proponuje nowy Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym

Komisja Europejska zaproponowała 24 października 2012 r. utworzenie funduszu zapewniającego pomoc osobom najbardziej potrzebującym w UE. Fundusz wspierałby programy państw członkowskich, które zapewniają żywności dla osób najbardziej potrzebujących oraz odzież i inne podstawowe artykuły osobom bezdomnym oraz dzieciom w trudnej sytuacji materialnej. Wniosek w tej sprawie zostanie teraz przekazany do Parlamentu Europejskiego i Rady Ministrów Unii Europejskiej w celu zatwierdzenia.

Komisja przewiduje budżet w wysokości 2,5 mld euro dla tego funduszu na lata 2014-2020 jako część jej wniosku z czerwca 2011 r. dotyczącego wieloletnich ram finansowych. Państwa członkowskie byłyby odpowiedzialne za pokrycie 15% kosztów swoich programów krajowych, natomiast pozostałe 85% kosztów byłoby finansowane z funduszu.

Przewodniczący Komisji Europejskiej **José Manuel Durão Barroso** powiedział: „Na szczeblu europejskim musimy wprowadzić nowe mechanizmy solidarności i zgromadzić odpowiednie zasoby zapewniające pomoc osobom potrzebującym i ubogim, które w wielu przypadkach żyją w naprawdę alarmującej sytuacji społecznej. Taki jest cel zatwierdzonego dzisiaj Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym”.

Europejski komisarz ds. zatrudnienia, spraw społecznych i włączenia społecznego **László Andor** stwierdził: „Zaproponowany nowy fundusz mógłby zapewnić wymierną pomoc wspomagającą integrację społeczną osób najbardziej zagrożonych. Będzie to konkretny przykład solidarności UE z najsłabszymi – osobami najbardziej dotkniętymi kryzysem gospodarczym i społecznym. Mam nadzieję, że państwa członkowskie i Parlament Europejski niezwłocznie przyjmą ten wniosek oraz towarzyszący mu budżet, tak aby pomoc jak najszybciej trafiła do potrzebujących”.

W ramach proponowanego funduszu państwa członkowskie mogłyby ubiegać się o środki finansowe na wsparcie programów operacyjnych na lata 2014-2020 realizowanych w ramach programów zapewniających – za pośrednictwem organizacji partnerskich – żywność dla osób najbardziej potrzebujących oraz odzież i inne podstawowe artykuły (np. obuwie, mydło i szampon) osobom bezdomnym i dzieciom w trudnej sytuacji materialnej.

Rozwiązania przedstawione we wniosku dałyby władzom krajowym znaczną elastyczność w zakresie planowania i realizacji pomocy zgodnie z ich programami krajowymi. Określenie szczegółowych kryteriów przyznania pomocy należy do obowiązków państw członkowskich lub nawet organizacji partnerskich, ponieważ są one najbardziej właściwymi podmiotami mogącymi ukierunkować pomoc z uwzględnieniem lokalnych potrzeb.

Organizacje partnerskie, często pozarządowe, byłyby odpowiedzialne za dostarczanie żywności i innych artykułów osobom najbardziej potrzebującym. Aby zrealizować cele funduszu dotyczące spójności społecznej, organizacje partnerskie byłyby zobowiązane nie tylko do świadczenia pomocy materialnej osobom najbardziej potrzebującym, lecz również do podejmowania podstawowych działań mających na celu ich integrację społeczną. Fundusz mógłby również wspierać tego rodzaju środki towarzyszące.

Organy krajowe mogłyby korzystać z funduszu poprzez zakup żywności lub innych artykułów i udostępniania ich organizacjom partnerskim albo poprzez udostępnianie środków finansowych organizacjom partnerskim, które same przeprowadzałyby te działania. Wniosek przewiduje również możliwość korzystania z żywności przechowywanej w ramach dostępnych zapasów interwencyjnych.

- **Kontekst**

Strategia „Europa 2020” zobowiązuje UE do zmniejszenia o co najmniej 20 milionów liczby osób dotkniętych lub zagrożonych ubóstwem.

Spośród 116 milionów osób w UE zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym około 40 milionów dotkniętych jest skrajną deprawacją materialną.

Jedną z głównych cech deprawacji materialnej jest brak dostępu do odpowiedniej ilości i jakości żywności. Odsetek ludności UE, której nie stać na posiłek zawierający mięso, kurczaka, ryby (lub równoważny posiłek wegetariański) co drugi dzień – co Światowa Organizacja Zdrowia definiuje jako podstawowe potrzeby – wynosił 8,7% w 2010 r., co stanowiło ponad 43 miliony osób. Pierwsze dostępne dane za 2011 r. wskazują, że sytuacja pogarsza się.

Szczególnie poważną formą deprawacji materialnej jest **bezdomność**, której skalę trudno jest określić ilościowo. Niemniej jednak prognozy wskazują, że w latach 2009-2010 w Europie było 4,1 mln osób bezdomnych. Bezdomność nasiliła się ostatnio ze względu na skutki społeczne kryzysu finansowego i gospodarczego oraz rosnące

bezrobocie. Co gorsza, bezdomność w coraz większym stopniu dotyka rodzin z dziećmi, młodych ludzi oraz osoby wywodzące się ze środowisk migrantów.

W UE jest 25,4 mln **dzieci zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym**. Ogólnie rzecz biorąc, dzieci są bardziej narażone na ubóstwo i wykluczenie społeczne niż reszta społeczeństwa (27% w porównaniu z 23% w przypadku ogółu ludności). Naraża to je na deprywację materialną wykraczającą poza niedożywienie. Na przykład 5,7 mln dzieci nie może pozwolić sobie na nową odzież, a 4,7 mln nie posiada dwóch par dobrze dopasowanych butów (w tym jednej pary butów całorocznych). Dzieci dotknięte deprywacją materialną, w porównaniu ze swoimi lepiej sytuowanymi rówieśnikami, są bardziej narażone na gorsze wyniki w szkole, problemy zdrowotne i trudności w pełnym wykorzystaniu swojego potencjału w dorosłym życiu.

Głównym instrumentem Unii Europejskiej wspierającym zdolność do zatrudnienia, walkę z ubóstwem i promowanie włączenia społecznego jest i pozostanie Europejski Fundusz Społeczny (EFS). Ten instrument strukturalny zapewnia inwestowanie bezpośrednio w kompetencje ludzi i ma na celu zwiększenie ich wartości na rynku pracy. Jednak niektórzy z najsłabszych obywateli dotkniętych skrajnymi formami ubóstwa są zbyt oddaleni od rynku pracy, aby skorzystać ze środków włączenia społecznego Europejskiego Funduszu Społecznego.

Program UE dotyczący dystrybucji żywności wśród osób najbardziej potrzebujących (MDP) jest od 1987 r. ważnym źródłem dostaw żywności dla organizacji pracujących w bezpośrednim kontakcie z najmniej uprzywilejowanymi osobami, którym zapewnia żywność. Obecnie w ramach tego programu rozprawdza się około 500 tys. ton żywności rocznie na rzecz osób najbardziej potrzebujących. Program został stworzony w celu odpowiedniego wykorzystania występujących wówczas nadwyżek rolnych. W związku z prognozowanym wyczerpaniem zapasów interwencyjnych oraz ich znaczną nieprzewidywalnością w latach 2011-2020 w wyniku kolejnych reform wspólnej polityki rolnej, program MDP zostanie zakończony z końcem 2013 r. Proponowany Europejski Fundusz Pomocy Najbardziej Potrzebującym zastąpi i udoskonali dotychczasowy program MDP.

- **Dodatkowe informacje**

Wniosek w sprawie Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0617:FIN:PL:PDF>

Strona internetowa komisarza László Andora: http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/andor/

Najnowszy kwartalny przegląd dotyczący zatrudnienia i sytuacji społecznej w UE:
<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=pl&catId=89&newsId=1668&furtherNews=yes>

Bezpłatny biuletyn informacyjny Komisji Europejskiej na temat zatrudnienia, spraw społecznych i włączenia społecznego:

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=371&langId=pl>

4. SPRAWY SPOŁECZNE - UE zatwierdza przyznanie 500 mln euro na rzecz programu dystrybucji żywności wśród osób najbardziej potrzebujących na 2013 r.

Komitet zarządzający ds. wspólnych organizacji rynków przegłosował 11 października br. przyznanie środków finansowych UE na rzecz programu dystrybucji żywności wśród osób najbardziej potrzebujących na 2013 r. Przewiduje się, że z budżetu wynoszącego 500 mln euro przeznaczonego na pomoc osobom najbardziej potrzebującym skorzysta ponad 18 mln osób w 19 państwach członkowskich UE. Rok 2013 będzie ostatnim, w którym program będzie prowadzony w obecnej formie ze środków wspólnej polityki rolnej (WPR). Jeszcze w tym miesiącu mają zostać przedstawione nowe wnioski legislacyjne dotyczące szerszego, bardziej elastycznego systemu, powiązanego bliżej z polityką spójności społecznej. Odpowiada za nie komisarz UE ds. spraw społecznych, **Laszlo Andor**.

„Możemy być dumni z tego, co udało się osiągnąć podczas wielu lat funkcjonowania programu, ale nadszedł czas, aby zastanowić się, w jaki sposób w przyszłości najlepiej pomóc osobom najbardziej potrzebującym” stwierdził komisarz UE ds. rolnictwa, **Dacian Cioloș**.

„Jest to ważny element polityki UE, w szczególności w obliczu dotykających nas obecnie trudności gospodarczych. Przewidujemy, że w przyszłym roku z programu skorzysta ok. 18 mln osób. Dlatego we wniosku dotyczącym budżetu na lata 2014-2020 Komisja proponuje przeznaczenie dla systemu, który zastąpi obecny, budżetu w wysokości 2,5 mld euro przeznaczonego na pomoc osobom najbardziej potrzebującym. Jako że działania są bliżej związane z celami UE w zakresie ograniczania ubóstwa, przewiduje się finansowanie w ramach polityki spójności społecznej (pozycja 1), a nie WPR. Komisarz Andor przedstawi wkrótce wnioski dotyczące systemu po 2013 r.”

- **Kontekst**

Unijny program dystrybucji żywności dla osób najbardziej potrzebujących we Wspólnocie został zainicjowany w 1987 r. po przyjęciu przez Radę zasad dotyczących udostępniania publicznych zapasów interwencyjnych produktów rolnych państwom członkowskim, które chciały zagospodarować je jako pomoc żywnościową dla osób najbardziej potrzebujących w UE. Od tego czasu stał się on ważnym źródłem zapasów dla organizacji pracujących bezpośrednio z najbardziej potrzebującymi osobami w naszym społeczeństwie. Szacuje się, że każdego roku z pomocy żywnościowej udzielonej w ramach systemu korzysta ponad 18 mln osób.

Kolejne reformy WPR doprowadziły do powstania systemu w dużo większym stopniu zorientowanego na rynek i poważnego zmniejszenia ilości zapasów interwencyjnych. W związku z tym w 2012 r. – po długich debatach w Radzie – system został poddany przeglądowi. Wprowadzono między innymi środki dotyczące aspektów związanych z wartością odżywczą żywności, co pozwoliło na włączenie do systemu żywności w puszkach: owoców i warzyw, wołowiny i tuńczyka. W 2013 r. program praktycznie nie będzie już korzystał z publicznych zapasów interwencyjnych.

Jeśli chodzi o przyszłą formę systemu, we wniosku dotyczącym wieloletnich ram finansowych na lata 2014-2020 Komisja zaproponowała budżet w wysokości 2,5 mld euro na okres 7 lat, przeznaczony na dalszą pomoc finansową dla osób najbardziej potrzebujących, realizowaną w ramach pozycji 1 budżetu UE, jako że jest on bardziej związany z celem ograniczenia ubóstwa w ramach strategii „Europa 2020”. Komisja pracuje obecnie nad projektami konkretnych wniosków określających przyszłą postać programu w ramach polityki spójności społecznej. Mają one zostać opublikowane 23 października.

Dodatkowe informacje:

- Więcej informacji oraz dokumentację na temat programu dystrybucji żywności dla osób najbardziej potrzebujących można znaleźć na stronie internetowej: http://ec.europa.eu/agriculture/most-deprived-persons/index_en.htm
- Załącznik: Środki finansowe ogółem dostępne na realizację programu w 2013 r.
- **UE - Blisko 77 mln euro na pomoc żywnościową dla Polski**

Komisja Europejska poinformowała, że w 2013 roku na pomoc żywnościową dla najuboższych osób w krajach UE przeznaczone będzie 500 mln euro z funduszy Wspólnej Polityki Rolnej, z tego 76 mln 924 tys. euro przypada dla Polski.

„Dziś komitet zarządzający programem (pomocy żywnościowej dla najuboższych) przegłosował decyzję w sprawie uruchomienia 500 mln euro w przyszłym roku. Z pomocy skorzysta około 18 milionów osób w 19 krajach UE” - powiedział na codziennej konferencji prasowej w Brukseli rzecznik KE ds. rolnictwa **Roger Waite**. Udzielenie pomocy poparło większość krajów UE, przeciw była tylko Szwecja, a od głosu wstrzymały się Wielka Brytania i Dania.

Polska znalazła się na trzecim miejscu wśród 19 krajów, jeśli chodzi o wielkość pomocy w przyszłym roku. Więcej dostaną tylko Włochy (ponad 98 mln euro) oraz Hiszpania (85,6 mln euro). Zaraz po Polsce uplasowała się Francja, która otrzyma na pomoc żywnościową 71,3 mln euro.

Jednak przeforsowanie propozycji KE może okazać się trudne, ponieważ kilka krajów uważa, że pomoc żywnościowa powinna być realizowana z budżetów krajowych, a nie z budżetu UE. Pod koniec 2011 roku Niemcy zgodziły się na przedłużenie programu na lata 2012 i 2013, ale pod warunkiem, że od 2014 roku pomoc żywnościowa dla najuboższych będzie realizowana wyłącznie z budżetów krajowych. Stanowisko Niemiec poparła wówczas Francja.

Program pomocy funkcjonuje od 1987 roku, a Polska uczestniczy w nim od 2004 roku. W Polsce dystrybucją pomocy żywnościowej zajmuje się Agencja Rynku Rolnego.

5. EDUKACJA - Coraz więcej krajów europejskich obniża lub blokuje wynagrodzenia nauczycieli

Szesnaście krajów europejskich obniżyło lub zablokowało płace nauczycieli w związku z pogorszeniem koniunktury gospodarczej. Zgodnie z raportem opublikowanym przez Komisję Europejską z okazji Światowego Dnia Nauczyciela, ograniczenia budżetowe i środki oszczędnościowe w największym stopniu dotyczą nauczycieli w Irlandii, Grecji, Hiszpanii, Portugalii i Słowenii. Płace nauczycieli w Bułgarii, na Cyprze, w Estonii, Francji, na Węgrzech, we Włoszech, na Litwie, Łotwie, w Zjednoczonym Królestwie, Chorwacji i Liechtensteinie spadły nieznacznie lub utrzymały się na tym samym poziomie. Ze sprawozdania poświęconego wynagrodzeniom i świadczeniom pracowniczym nauczycieli i dyrektorów szkół w Europie w okresie 2011/12 wynika jednak również, że od połowy 2010 r. w czterech krajach, tj. w Czechach, Polsce, na Słowacji i w Islandii, płace nauczycieli wzrosły, podczas gdy w Rumunii wróciły niemal do poziomu sprzed kryzysu.

„Nauczyciele odgrywają zasadniczą rolę w życiu dzieci i, jak powszechnie wiadomo, mogą w decydujący sposób kształtować ich przyszłość”, powiedziała **Androulla Vassiliou**, komisarz ds. edukacji, kultury, wielojęzyczności i młodzieży. „Wynagrodzenia nauczycieli i warunki ich pracy powinny być głównym priorytetem, aby przyciągać i zatrzymywać w zawodzie najlepszych pracowników. Przyciąganie najlepszych nauczycieli nie jest tylko kwestią płac: należy zapewnić odpowiednie wyposażenie klas a nauczyciele muszą mieć prawo głosu w kwestiach unowocześniania programów nauczania i reform systemu edukacji”.

Ze wspomnianego sprawozdania wynika, że od połowy 2010 r. kryzys gospodarczy wywiera wpływ na płace nauczycieli, gdyż coraz więcej krajów wprowadza zarówno cięcia wynagrodzeń, jak i ograniczenia w zakresie świadczeń pracowniczych takich jak płatne urlopy wypoczynkowe i premie. Grecja zmniejszyła wynagrodzenia podstawowe nauczycieli o 30 proc. i przestała wypłacać dodatki na Boże Narodzenie i Wielkanoc. W 2011 r. Irlandia obcięła pensje początkujących nauczycieli o 13 proc., a wynagrodzenia tych, którzy zostali mianowani po 31 stycznia br. zostały obniżone o kolejne 20 proc. w związku ze zniesieniem dodatku za kwalifikacje. W Hiszpanii dokonano cięć wynagrodzeń nauczycieli i innych pracowników sektora publicznego o około 5 proc. w 2010 r. i od tamtej pory nie zostały one zrewaloryzowane o poziom inflacji. Podobne środki zastosowano też w Portugalii.

W Europie maksymalne wynagrodzenia doświadczonych nauczycieli są zazwyczaj dwukrotnie wyższe od minimalnych wynagrodzeń początkujących pracowników. Jednak zważywszy, że potrzeba średnio 15-25 lat kariery, aby dojść do maksymalnego poziomu wynagrodzenia, organizacje nauczycieli obawiają się, że może to zniechęcać młodych ludzi do podejmowania pracy w tym zawodzie.

Podczas gdy wynagrodzenia dla początkujących nauczycieli stają się nieatrakcyjne, jeśli uwzględni się dodatki za dodatkowe obowiązki lub godziny nadliczbowe, w wielu krajach europejskich poziom większości wynagrodzeń jest zbliżony do maksymalnego poziomu wynagrodzeń podstawowych nauczycieli. Na przykład na Łotwie w praktyce zarobki netto są prawie dwukrotnie wyższe od maksymalnego wynagrodzenia podstawowego. Również w Danii, na Litwie, w Polsce, Słowacji, Finlandii, Anglii i Walii przy uwzględnieniu świadczeń pracowniczych zarobki netto są wyższe od maksymalnego wynagrodzenia podstawowego. Można to w pewnej mierze wytłumaczyć faktem, że stosunkowo wysoki odsetek nauczycieli należy do starszych grup wiekowych. Niektóre państwa zmagają się z niedoborem nauczycieli i starzeniem

się siły roboczej w tej grupie zawodowej („Kluczowe dane o edukacji w Europie – 2012”, http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-121_en.htm?locale=en .

Ze sprawozdania poświęconego wynagrodzeniom i świadczeniom pracowniczym nauczycieli i dyrektorów szkół w Europie w okresie 2011/12 wynika również, że choć wszystkie kraje utrzymują, że poprawa wyników uczniów i studentów należy do ich głównych priorytetów, tylko połowa państw objętych sprawozdaniem przyznaje nauczycielom dodatki na podstawie pozytywnych wyników nauczania lub osiągnięć studentów (są to: Bułgaria, Czechy, Dania, Estonia, Grecja, Łotwa, Węgry, Austria, Polska, Rumunia, Słowenia, Finlandia, Szwecja, w Zjednoczonym Królestwie – Anglia i Walia, Irlandia Północna i Turcja).

- **Kontekst**

Wynagrodzenia i świadczenia pracownicze nauczycieli i dyrektorów szkół w Europie 2011/12

Omawiane sprawozdanie roczne zawiera zestawienie porównawcze wynagrodzeń w 32 państwach Europy (tj. w państwach członkowskich UE, Norwegii, Islandii, Liechtensteinie, Chorwacji i Turcji). Obejmuje ono nauczycieli i dyrektorów szkół zatrudnionych w pełnym wymiarze czasu pracy, w pełni wykwalifikowanych, na poziomach kształcenia przedszkolnym, podstawowym, gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym.

Sprawozdanie zawiera informacje na temat:

- organów decyzyjnych odpowiedzialnych za ustalanie siatki płac nauczycieli;
- wynagrodzeń w sektorze prywatnym;
- minimalnego i maksymalnego wynagrodzenia podstawowego w stosunku do PKB na mieszkańca i w stosunku do realnych zarobków (wynagrodzenie podstawowe plus świadczenia pracownicze);
- wzrostu wynagrodzenia w zależności od stażu pracy;
- niedawnego wzrostu/spadku siły nabywczej nauczycieli oraz skutków kryzysu gospodarczego;
- różnego rodzaju świadczeń pracowniczych i organów decyzyjnych odpowiedzialnych za ich przyznawanie.

- **Eurydice**

Sprawozdanie jest opracowywane dla Komisji Europejskiej przez sieć Eurydice, która dostarcza analiz i informacji na temat europejskich systemów kształcenia i polityki w

zakresie edukacji. Do sieci tej należy [38 jednostek krajowych](#) znajdujących się w 34 państwach uczestniczących w unijnym programie „Uczenie się przez całe życie” (państwa członkowskie UE, Chorwacja, Serbia, Islandia, Lichtenstein, Norwegia, Szwajcaria i Turcja). Serbia oraz Szwajcaria nie zostały objęte sprawozdaniem w sprawie wynagrodzeń i świadczeń pracowniczych nauczycieli i dyrektorów szkół w Europie w okresie 2011/12. Koordynacją i zarządzaniem Eurydice zajmuje się UE [Agencja Wykonawcza ds. Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego](#).

- **Dodatkowe informacje**

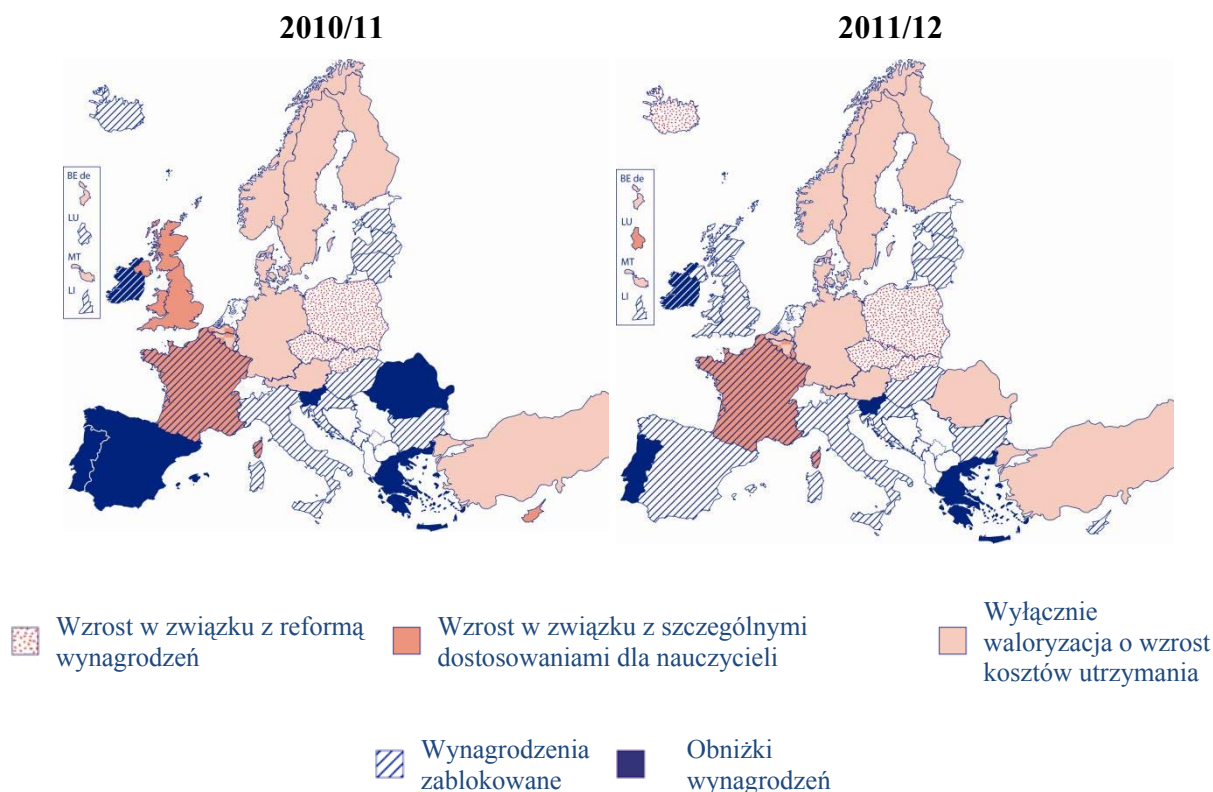
Pełny tekst sprawozdania w sprawie wynagrodzeń i świadczeń pracowniczych nauczycieli i dyrektorów szkół w Europie w okresie 2011/12 w języku angielskim jest dostępny na stronie:

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/facts_and_figures/salaries.pdf

Komisja Europejska: [Edukacja i kształcenie](#) (w językach EN/FR/DE)

- **Załączniki**

Wykres 1: Zmiany podstawowych wynagrodzeń nauczycieli i dyrektorów szkół w wartościach bezwzględnych w sektorze publicznym w latach 2010/2011 i 2011/2012, w porównaniu do poprzedniego roku

Uwagi odnośnie do poszczególnych krajów

Irlandia: W roku szkolnym 2011/2012 wynagrodzenia nauczycieli aktywnych zawodowo pozostały niezmienione w stosunku do roku szkolnego 2010/11. Wynagrodzenia początkujących nauczycieli, mianowanych po 1 stycznia 2010 r., zmniejszono o 10 proc. Dodatkową obniżkę o 3,2 proc. zastosowano w odniesieniu do zatrudnionych po 1 grudnia 2011 r.

Francja: W 2010 r. ogólna indeksacja wynagrodzeń wyniosła 0,5 proc., natomiast w 2011 i 2012 r. nie przeprowadzono indeksacji. Blokada wynagrodzeń w latach 2011 i 2012 dotyczy punktu odniesienia indeksacji. W 2011 r. początkujących nauczycieli z dołu siatki płac objęto pierwszą rewaloryzacją wynagrodzeń. Druga rewaloryzacja miała miejsce w 2012 r. Obie polegały na przesunięciu nauczycieli na wyższy poziom siatki płac.

Holandia: Brak danych

Wykres 2: Minimalne i maksymalne roczne wynagrodzenia podstawowe brutto dla zatrudnionych w szkołach publicznych w pełnym wymiarze godzin, w pełni wykwalifikowanych nauczycieli oraz średnie roczne realne wynagrodzenia brutto tej kategorii nauczycieli, w standardzie siły nabywczej w euro (2011/2012)

	Szkoły podstawowe			Gimnazja			Szkoły ponadgimnazjalne		
	Minimalne wynagrodzenie podstawowe	Maksymalne wynagrodzenie podstawowe	Średnie realne zarobki	Minimalne wynagrodzenie podstawowe	Maksymalne wynagrodzenie podstawowe	Średnie realne zarobki	Minimalne wynagrodzenie podstawowe	Maksymalne wynagrodzenie podstawowe	Średnie realne zarobki
Belgia (wspólnota francuska)	25 815	44 483	:	25 815	44 483	:	32 120	56 286	:
Belgia (wspólnota niemieckojęzyczna)	23 282	40 009	:	23 282	40 009	:	29 337	51 012	:
Belgia (wspólnota Flamandzka)	26 262	45 507	37 805	26 262	45 507	37 457	32 812	57 625	49 229
Bulgaria	6 010	nd.	10 405	6 010	nd.	10 405	6 010	nd.	10 405
Republika Czeska	13 412	16 201	16 820	13 412	16 201	16 853	13 412	16 201	17 958
Dania	29 640	35 741	46 152	29 640	35 741	46 152	30 307	39 114	56 336
Niemcy	38 395	51 168	:	42 873	56 864	:	46 374	63 944	:
Estonia	10 308	15 066	13 446	10 308	15 066	13 446	10 308	15 066	13 446
Irlandia	25 430	54 272	:	25 430	54 272	:	25 430	54 272	:
Grecja	15 327	27 990	22 213	15 327	27 990	22 213	15 327	27 990	22 213
Hiszpania	30 061	42 625	:	33 662	47 190	:	33 662	47 190	:
Francja	20 649	39 385	25 227	23 029	41 898	25 227	23 219	42 107	25 227
Włochy	22 394	32 924	26 359	24 141	36 157	28 257	24 141	37 799	29 568
Cypr	29 614	64 839	:	29 614	64 839	:	29 614	64 839	:
Łotwa	6 257	6 512	12 948	6 257	6 512	12 948	6 257	6 512	14 608
Litwa	6 155	11 341	:	6 155	11 341	14 711	6 155	11 341	14 711

Luksemburg	54 600	96 343	75 471	63 358	110 132	86 745	63 358	110 132	86 745
Węgry	8 598	14 722	14 419	9 126	18 485	14 419	9 126	18 485	16 581
Malta	23 326	30 904	:	23 326	30 904	:	23 326	30 904	:
Holandia	:	:	:	:	:	:	:	:	:
Austria	26 426	50 738	:	29 074	61 181	52 308	29 074	61 181	52 308
Polska	9 021	14 992	22 170	10 159	17 092	22 506	11 484	19 562	21 998
Portugalia	25 758	52 441	34 727	25 758	52 441	36 386	25 758	52 441	36 386
Rumunia	5 024	14 205	9 614	5 345	14 205	9 775	5 345	14 205	9 775
Słowenia	22 094	34 241	:	22 094	34 241	:	22 094	34 241	:
Słowacja	8 860	11 996	13 968	8 860	11 996	13 968	8 860	11 996	13 925
Finlandia	25 617	33 317	34 553	27 666	35 983	38 333	29 338	38 843	42 524
Szwecja	22 439	31 188	26 762	22 439	31 188	26 762	24 394	33 452	28 923
Zjednoczone Królestwo (Anglia, Walia)	24 430	41 594	41 304	24 430	41 594	44 134	24 430	41 594	44 134
Zjednoczone Królestwo (Irlandia Północna)	24 430	41 594	38 040	24 430	41 594	41 635	24 430	41 594	41 635
Zjednoczone Królestwo (Szkocja)	29 101	38 702	36 375	29 101	38 702	36 375	29 101	38 702	36 375
Liechtenstein	44 454	72 142	:	52 502	85 210	:	52 502	85 210	:
Norwegia	31 236	nd.	37 537	31 236	nd.	37 537	32 663	nd.	40 213
Chorwacja	13 394	15 950	17 103	13 394	18 139	17 103	13 394	18 139	18 249
Islandia	21 983	27 465	:	21 983	27 465	:	27 089	36 044	29 110
Turcja	20 039	23 547	:	20 039	23 547	:	18 977	22 485	:

: brak danych

nd. nie dotyczy

Źródło: Eurydice

Uwagi odnośnie do poszczególnych krajów

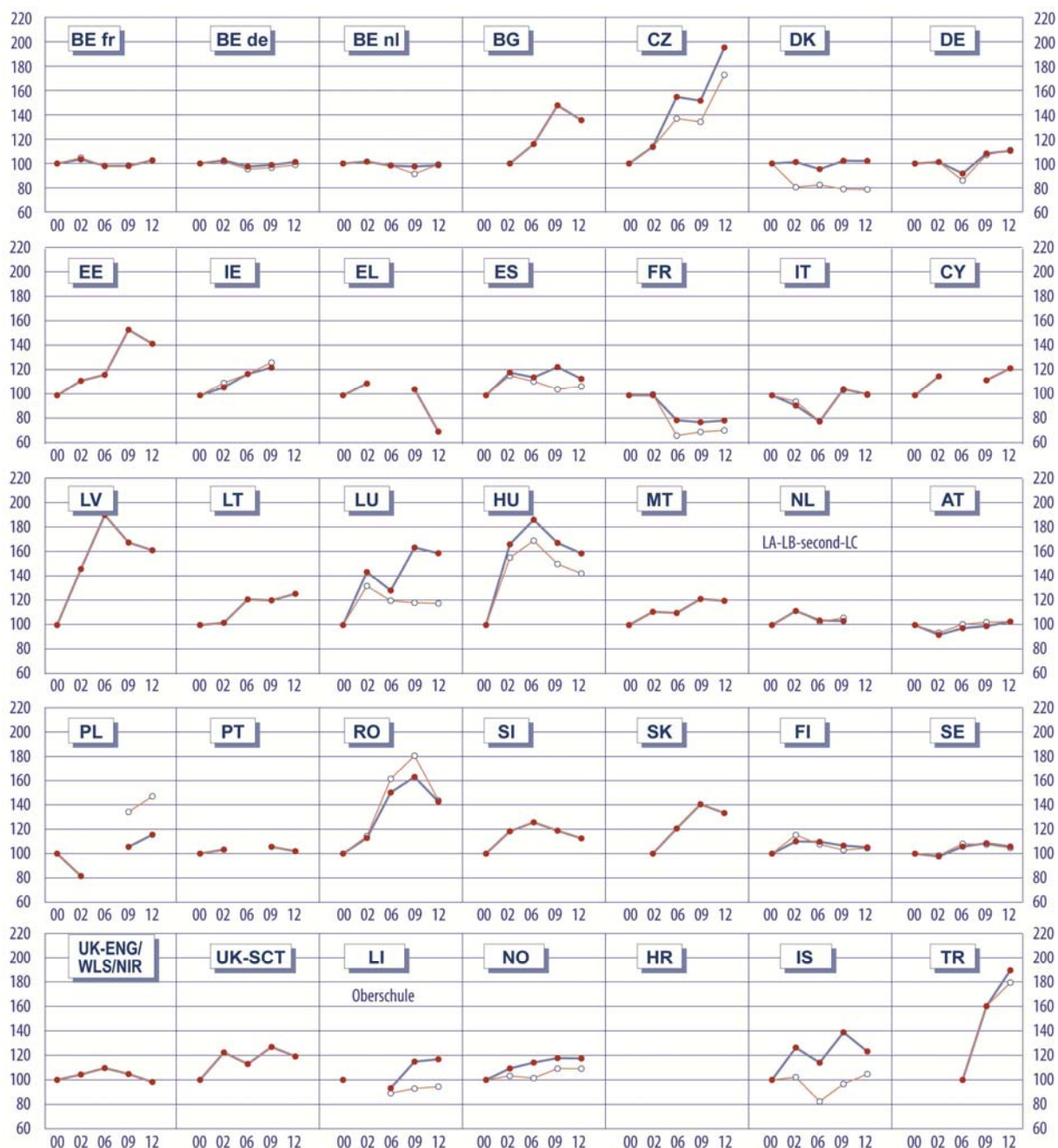
Bulgaria: Karta nauczyciela określa jedynie minimalne wynagrodzenie podstawowe, lecz nie maksymalne. Podane wartości dotyczą początkujących nauczycieli bez stażu w zawodzie.

Niemcy: Dane za rok szkolny 2010/11.

Polska: Minimalne i maksymalne wynagrodzenia podstawowe nauczycieli dla szkół podstawowych i gimnazjalnych obliczono dla nauczycieli z minimalnymi pełnymi kwalifikacjami. Jednak ok. 90 proc. nauczycieli posiada wyższy poziom kwalifikacji i otrzymuje wyższe wynagrodzenie.

Norwegia: Dane dla nauczycieli z cztero- pięcio- letnim przygotowaniem zawodowym.

Wykres 3: Tendencje w zakresie minimalnego podstawowego wynagrodzenia rocznego brutto w standardzie siły nabywczej w euro (ceny z 2000 r.) dla nauczycieli w szkołach podstawowych i ponadgimnazjalnych (ISCED 1 i ISCED 3), 2000-2012

● Szkoły podstawowe ○ Szkoły ponadgimnazjalne

Oś X = lata referencyjne; 2000-2012 r.
 Oś Y = względny procentowy wzrost, rok 2000 = 100
 Źródło: Eurydice.

6. EDUKACJA - Program Erasmus

W dniu 23 października br. Komisja Europejska zwróciła się do Rady i Parlamentu Europejskiego o pilne uzupełnienie deficytu w unijnym budżecie na rok 2012 w

wysokości 9 mld euro; bez tego zastrzyku pieniężnego zagrożonych będzie szereg programów finansowanych przez UE, w tym sztandarowy program wymiany studentów Erasmus. We wniosku Komisji w sprawie budżetu korygującego wskazano na deficyt w wysokości 180 mln euro w budżecie programu „Uczenie się przez całe życie”, z czego 90 mln euro jest potrzebnych na pokrycie zobowiązań wobec studentów Erasmusa, oraz na brak 102 mln euro dla naukowców wspieranych w ramach działań Marie Curie.

Erasmus umożliwia studentom uczelni wyższych spędzenie od 3 do 12 miesięcy w innym kraju europejskim – w celu studiowania bądź odbycia stażu w przedsiębiorstwie lub innej organizacji. Z programu Erasmus może korzystać każdy student zapisany do instytucji szkolnictwa wyższego w jednym z 33 państw uczestniczących w tym programie (państwa członkowskie UE, Chorwacja, Islandia, Liechtenstein, Norwegia, Szwajcaria i Turcja). Erasmus jest częścią programu „Uczenie się przez całe życie” i stanowi ponad 40 proc. budżetu tego programu. Program „Uczenie się przez całe życie” obejmuje również programy Leonardo da Vinci (kształcenie i szkolenie zawodowe, co najmniej 25 proc. budżetu) Comenius (edukacja szkolna, co najmniej 13 proc. budżetu) oraz Grundtvig (kształcenie dorosłych, co najmniej 4 proc. budżetu).

- **Jakie są przyczyny obecnego problemu z finansowaniem programu Erasmus?**

Proponowana przez Komisję Europejską kwota całkowitego budżetu UE na 2012 r. wyniosła 132,7 mld euro. Jednak ostateczny budżet, uzgodniony przez państwa członkowskie i Parlament Europejski, opiewa na 129,1 mld euro. Z budżetu na 2012 r. trzeba było również pokryć kwotę 5 mld euro niezapłaconych rachunków przeniesionych z budżetu UE na rok 2011, który także był zaniżony. Komisja, Rada i Parlament uzgodniły, że dokonają oceny wykonania budżetu w ciągu 2012 r., aby sprawdzić, czy konieczne będą dodatkowe fundusze. Wspomniane trzy instytucje pozostawały w regularnym kontakcie w sprawie niedoborów w finansowaniu szeregu programów, jednak nie osiągnęły porozumienia. Zaproponowany w dniu 23 października budżet korygujący ma uzupełnić te niedobory.

- **Czy program Erasmus wyczerpie swoje środki finansowe przed końcem 2012 r.?**

Nie. Komisja Europejska przekazała 70 proc. środków finansowych przeznaczonych na program Erasmus na rok akademicki 2012/2013 agencjom krajowym w krajach uczestniczących, które rozdzielają środki między uniwersytety i studentów. W tym

semestrze, do końca roku, nie powinno więc być żadnych problemów z wypłacaniem stypendiów Erasmus studentom, którzy wyjeżdżają za granicę na studia lub staż.

- **Czy studenci, którzy wyjechali za granicę między styczniem a wrześniem 2012 r. otrzymali stypendia?**

Tak, jeżeli ukończyli oni okres wymiany i przedłożyli na swoim uniwersytecie sprawozdania potwierdzające odbycie studiów lub stażu. W takim przypadku otrzymali oni 100 proc stypendium. Na te stypendia nie miała wpływu redukcja obecnego budżetu, ponieważ agencje krajowe, a co za tym idzie uniwersytety i instytucje kształcenia zawodowego, już otrzymały niezbędne fundusze na rok akademicki 2011/2012.

- **Czy studenci Erasmus, którzy wyjeżdżają za granicę w okresie od października 2012 r. do lutego 2013 r., otrzymają niższe stypendia niż oczekiwali?**

Studenci, którzy wyjeżdżają za granicę w pierwszym semestrze roku akademickiego 2012/2013, nie powinni mieć problemów. Jeżeli jednak kwestia deficytu w unijnym budżecie na 2012 r. nie zostanie rozwiązana, brakujące kwoty będą musiały zostać pokryte z budżetu na 2013 r. Wobec perspektywy ciągłych niedoborów funduszy, uniwersytety i uczelnie najprawdopodobniej zmniejszą liczbę miejsc dostępnych w drugim semestrze roku 2012/2013 albo obniżą poziom stypendiów – co może oznaczać, że w programie nie będą mogli uczestniczyć studenci z mniej uprzywilejowanych środowisk.

Komisja przewiduje, że jeśli udostępnione zostanie pełne finansowanie, w roku akademickim 2012/2013 z programu Erasmus będzie mogło skorzystać około 270 tys. studentów.

- **Jakie kwoty Komisja wypłaciła agencjom krajowym do tej pory? Jak wielkie są niedobory?**

Komisja przekazała już około 99 proc. budżetu na 2012 r. na program „Uczenie się przez całe życie” („LLP”), który obejmuje programy Erasmus, Leonardo da Vinci, Comenius i Grundtvig. W sumie przekazała ona 925 mln euro agencjom krajowym w państwach uczestniczących oraz Agencji Wykonawczej ds. Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego (EACEA), która zarządza częścią programu LLP. Około 45 proc. tej kwoty przeznaczona jest na stypendia Erasmus.

Deficyt w budżecie na 2012 r. oznacza, że Komisja nie jest w stanie wypłacić środków, o które wnioskowały agencje krajowe na stypendia w ramach programu LLP, na łączną kwotę ponad 160 mln euro.

Wnioski te zostały złożone przez następujące agencje krajowe: Austria – 6,3 mln euro, Belgia (wspólnota francuskojęzyczna) – 3 mln euro, Belgia (wspólnota flamandzka) – 4,7 mln euro, Czechy – 7,2 mln euro, Estonia – 2,8 mln euro, Irlandia (Erasmus) – 1,3 mln euro, Irlandia (Leonardo, Comenius i Grundtvig) – 0,9 mln euro, Litwa – 4,3 mln euro, Łotwa – 3,7 mln euro, Niemcy (Leonardo i Grundtvig) – 14,5 mln euro, Niemcy (Erasmus) – 11,3 mln euro, Niemcy (Comenius) – 5,9 mln euro, Polska – 29,5 mln euro, Rumunia – 12,9 mln euro, Słowacja – 5 mln euro, Słowenia – 2,7 mln euro, Wielka Brytania (Erasmus i Comenius) – 19,2 mln euro i Włochy (23,7 mln euro).

Komisja spodziewa się również otrzymać przed końcem roku wnioski o płatność o łącznej wartości około 60 mln euro. Swoje wnioski o płatność mają przedstawić agencje krajowe z Belgii (wspólnoty niemieckojęzycznej), Bułgarii, Cypru, Danii, Francji, Grecji, Hiszpanii, Holandii, Malty, Norwegii, Szwecji i Węgier. Komisja będzie w stanie sprostać tym płatnościom tylko wówczas, gdy budżet UE otrzyma zastrzyk finansowy, lub dopiero w 2013 r., kiedy będzie dostępny nowy budżet.

Kraje spoza UE uczestniczące w Erasmusie i programach siostrzanych płacą za uczestnictwo w programie).

- **Co robi Komisja, aby rozwiązać problem?**

Deficyt dotyczy praktycznie wszystkich pozycji w budżecie UE. Komisja dokłada wszelkich starań, aby zaradzić trudnej sytuacji, w tym wnioskuje o przesunięcie wszelkich środków, które nie zostaną wykorzystane gdzie indziej. Ten tzw. „wniosek o przesunięcie zbiorcze” został przedstawiony przez Komisję i jest obecnie rozpatrywany przez Parlament i Radę. Jednak w tym roku środki, które mogą zostać przesunięte, wynoszą mniej niż 500 mln euro ogółem we wszystkich dziedzinach, co nie jest wystarczającą kwotą. Dlatego Komisja zwróciła się do władzy budżetowej (Parlamentu Europejskiego i państw członkowskich) o pilnie zwiększenie płatności w ramach budżetu na 2012 r.

- **Co się stanie, jeśli państwa członkowskie nie uzupełnią deficytu?**

Jeżeli państwa członkowskie i Parlament Europejski nie zgodzą się na dodatkowe wpłaty do budżetu, realizacja programu „Uczenie się przez całe życie” może zostać

zagrożona. Pierwszymi zagrożonymi obszarami byłyby projekty współpracy obejmujące szkoły, dorosłych i kształcenie zawodowe, ponieważ niemożliwe byłoby wypłacenie studentom Erasmusa i praktykantom w ramach programu Leonardo da Vinci stypendiów na takim poziomie, jakiego oczekiwali. Jeżeli nadal brakować będzie środków, może to mieć również w niektórych przypadkach wpływ na wynagrodzenie pracowników agencji krajowych.

Sytuacja wstępnie ulegnie poprawie w 2013 r., kiedy dostępne będzie finansowanie z budżetu na nowy rok. Komisja zaproponowała 1,09 mld euro płatności na rzecz programu „Uczenie się przez całe życie” w przyszłym roku, z czego około 490 mln euro byłoby przeznaczone na stypendia dla studentów Erasmusa oraz pracowników uczestniczących w wymianach. Jeśli jednak państwa członkowskie nie uzupełnią deficytu za rok 2012 (przynajmniej 180 mln euro), na pokrycie ujemnego salda zostanie przeznaczona część środków budżetowych na 2013 r. i możliwe jest, że budżet ten zostanie w pełni wykorzystany już w połowie roku 2013 – tak więc po tym terminie należy się spodziewać jeszcze większych problemów.

- **Jaka część budżetu UE przypada na program „Uczenie się przez całe życie”?**

Całkowity budżet UE na lata 2007-2013 wynosi 975 mld euro w cenach bieżących. Na program „Uczenie się przez całe życie” przeznaczono 7 mld euro, co stanowi 0,71 proc budżetu. Bieżący deficyt dla programu LLP wynosi około 180 mln euro.

Całkowity budżet UE na lata 2014-2020 w cenach bieżących wynosi 1,156 bln euro. Wnioskowany budżet na przyszły program „Erasmus dla wszystkich” opiewa na 19 mld euro, co stanowi 1,64 proc. całkowitego budżetu.

- **Jaką kwotę wydaje UE na program Erasmus i jak jest ona rozdzielana?**

W obecnym okresie budżetowym (2007-13) UE przeznaczyła na program Erasmus 3,1 mld euro. Przydział na 2012 r. wynosi 480 mln euro, a kwotę na 2013 r. szacuję się na 490 mln euro (zob. tabela poniżej). Stanowi to około 0,35 proc budżetu UE. W roku akademickim 2012/2013 liczba studentów Erasmusa od uruchomienia programu 25 lat temu sięgnie trzech milionów.

UE przekazuje coroczne dotacje agencjom krajowym w 33 krajach uczestniczących. Agencje krajowe odpowiedzialne są za organizowanie zaproszeń do składania wniosków i podpisywanie umów w sprawie stypendiów z uniwersytetami, szkołami, uczelniami i innymi instytucjami edukacyjnymi w ich kraju. Studenci ubiegają się o

stypendium Erasmusa za pośrednictwem swojej uczelni macierzystej, która jest odpowiedzialna za wypłatę uzgodnionej kwoty stypendium.

Ogólny budżet Erasmusa przeznaczony na wsparcie mobilności studentów i pracowników przyznaje się różnym krajom na podstawie następujących czynników:

- populacji: liczby studentów, absolwentów i pracowników dydaktycznych uczelni wyższych (poziom 5-6 [Międzynarodowej Standardowej Klasyfikacji Kształcenia](#), ISCED); w oparciu o dane Eurostatu;
- kosztów utrzymania oraz odległości między stolicami: stosowanych jako czynniki korygujące czynnik populacji;
- wskaźnika dotychczasowych wyników: obliczonego na podstawie liczby pracowników i studentów wyjeżdżających za granicę w przeszłości (w oparciu o najnowsze dostępne dane).

Prawie 90 proc budżetu Erasmusa jest inwestowanych w programy mobilności studentów i pracowników. Erasmus wspiera również projekty i sieci współpracy, co stanowi około 4 proc. budżetu. Są one zarządzane centralnie przez Agencję Wykonawczą ds. Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego (EACEA) w Brukseli. Pozostałe 6 proc. budżetu Erasmusa przeznaczone jest na pokrycie kosztów operacyjnych agencji (około 4,4 proc.) i innych działań, takich jak badania, konferencje, współpraca między uniwersytetami a przedsiębiorstwami, sekretariat ds. procesu bolońskiego oraz prace przygotowawcze nad nowym wielowymiarowym systemem rankingowym dla uniwersytetów.

Poniższa tabela przedstawia całkowite kwoty finansowania programu Erasmus wydane w poszczególnych latach od 1988 r.

Zdecentralizowane kwoty finansowania programu Erasmus przydzielone agencjom krajowym

Rok	Roczny budżet Erasmusa przeznaczony na wsparcie mobilności studentów i pracowników w mln euro	Zmiana w porównaniu do roku poprzedniego
1988	13,00	
1989	26,84	106,46 %
1990	32,88	22,50 %
1991	43,86	33,39 %
1992	62,88	43,37 %
1993	67,88	7,95 %
1994	72,78	7,22 %
1995	73,46	0,93 %
1996	74,30	1,14 %
1997	70,00	-5,79 %
1998	100,27	43,24 %
1999	100,27	0,00 %
2000	111,79	11,49 %
2001	116,19	3,94 %
2002	121,90	4,91 %
2003	142,53	16,92 %
2004	168,00	17,87 %
2005	200,96	19,62 %
2006	245,75	22,29 %
2007	372,25	51,48 %
2008	416,36	11,85 %
2009	415,25	-0,27 %
2010	435,03	4,76 %
2011	469,64	7,96 %
2012	480,22	2,25 %
2013(*)	489,82	2,00 %

(*) szacunkowo

- **Jak oblicza się miesięczne stypendium UE?**

Stypendia z funduszy Erasmusa mają pokryć dodatkowe koszty życia za granicą i podróżowania. Studenci Erasmusa nie opłacają studiów w przyjmującej ich instytucji zagranicznej.

W poszczególnych krajach agencje krajowe przydzielają środki, jakimi dysponują, instytucjom szkolnictwa wyższego. Agencja krajowa może podjąć decyzję o przyznaniu wyższych stypendiów mniejszej liczbie studentów (jak ma to miejsce np. w Bułgarii, na Cyprze i w Turcji) lub niższych stypendiów większej liczbie studentów (np. we Francji i we Włoszech), ale musi przestrzegać pułapu stypendiów ustalonego przez Komisję Europejską dla każdego kraju przyjmującego (zob. [przewodnik po programie „Uczenie się przez całe życie”](#)).

Agencja krajowa przyznaje fundusze składającym wnioski instytucjom, w oparciu o takie czynniki jak kwoty, o które wnioskowano, lub wyniki osiągnięte w przeszłości. Instytucja może wówczas zdecydować o dokładnej wysokości miesięcznego stypendium wypłacanego studentom (oraz tygodniowych lub dziennych stawkach dla pracowników) w granicach określonych przez agencję krajową, co różni się w poszczególnych krajach.

Kwota miesięcznego stypendium zależy od kraju przyjmującego i rodzaju mobilności. Na przykład istnieje tendencja do przyznawania wyższych stypendiów na staże niż na studia za granicą. Agencje krajowe mogą podwyższyć miesięczne stypendium studentom znajdującym się w niekorzystnej sytuacji społeczno-ekonomicznej.

Dotacje Erasmusa przyznawane przez UE mogą być uzupełniane innymi źródłami współfinansowanymi ze środków krajowych, regionalnych i lokalnych.

W roku 2010/11 średnie miesięczne stypendia UE dla studentów wahały się od 133 euro dla studentów z Hiszpanii do 653 euro dla studentów z Cypru. We wszystkich krajach średnie miesięczne stypendium wyniosło 250 euro.

- **Jak studenci i pracownicy mogą ubiegać się o dotacje z Erasmusa?**

Program Erasmus jest otwarty dla wszystkich studentów studiujących w instytucjach szkolnictwa wyższego posiadających Kartę uczelni Erasmus w 33 krajach uczestniczących (27 państwach członkowskich UE, Islandii, Liechtensteinie, Norwegii, Turcji, Chorwacji i Szwajcarii). Kartę uczelni Erasmus podpisała większość europejskich instytucji szkolnictwa wyższego – ponad 4 tys.

Pierwszym krokiem przy składaniu wniosków o stypendia na studia lub staże Erasmusa jest skontaktowanie się z działem stosunków międzynarodowych instytucji macierzystej i wypełnienie przed wyjazdem formularza porozumienia o programie zajęć na studiach lub porozumienia o stażach w ramach Erasmusa. Porozumienia te, określające program studiów lub staży, jakie mają odbyć studenci, muszą zostać zatwierdzone i podpisane przez instytucję macierzystą oraz zagraniczną instytucję lub przedsiębiorstwo przyjmujące, jak również przez studenta. Pozwala to na uproszczenie i zapewnienie pełnego uznawania przez instytucję macierzystą pomyślnie ukończonych zajęć w ramach Erasmusa.

Studia w ramach Erasmusa: osoby, które chcą odbyć część swoich studiów za granicą, muszą być co najmniej na drugim roku studiów w instytucji szkolnictwa wyższego.

Staże w ramach Erasmus: studenci mogą rozpocząć staże w ramach programu Erasmus od pierwszego roku studiów wyższych.

Okres spędzony za granicą – zarówno na studiach, jak i na stażach – może trwać od 3 do 12 miesięcy, lub łącznie 24 miesiące. Dla studentów biorących udział w krótkoterminowym kształceniu w ramach wyższego szkolnictwa zawodowego minimalny czas trwania stażu wynosi dwa miesiące.

Erasmus dla pracowników: Pracownicy dydaktyczni są zobowiązani do przedstawienia swojej macierzystej instytucji lub przedsiębiorstwu programu zajęć zaakceptowanego przez instytucję przyjmującą. Pracownicy pragnący ubiegać się o dotację na szkolenia w ramach Erasmus również powinni mieć program szkoleń zaakceptowany przez instytucję macierzystą oraz przez instytucję lub przedsiębiorstwo przyjmujące.

- **Czołówka krajów uczestniczących w Erasmusie**

W roku 2010/2011 największą łączną liczbę studentów i osób odbywających staże wysłała Hiszpania (36 183), wyprzedzając Francję (31 747) i Niemcy (30 274).

Hiszpania była również najchętniej odwiedzanym krajem (37 432 przyjeżdżających studentów), przed Francją (27 722) i Niemcami (24 733). Wielka Brytania gościła dwa razy więcej studentów (24 474), niż ich wysłała (12 833). Większość krajów wysłała więcej studentów, niż ich gościła. Największą równowagę między studentami przyjeżdżającymi i wyjeżdżającymi odnotowano w Słowenii, a w dalszej kolejności w Hiszpanii i Holandii.

Na wymianę, studentów wysłało 3 040 instytucji szkolnictwa wyższego, czyli o 6,6 proc. więcej niż w poprzednim roku akademickim.

- **Wzrost liczby studentów Erasmus o 7,2 proc.**

W roku akademickim 2010/11 spośród 231 408 studentów Erasmus za granicę na studia wyjechało 190 495 osób, co stanowi wzrost o 7,2 proc. w porównaniu z rokiem 2009/10. Liczba osób wyjeżdżających za granicę na studia zmniejszyła się w 3 krajach (Luksemburg, Węgry i Polska), natomiast w 16 państwach odnotowano wzrost powyżej średniej. W kategoriach względnych największy wzrost w porównaniu z

rokiem 2009/10 odnotowano w Chorwacji (96,6 proc.), w Liechtensteinie (84,2 proc.) i na Cyprze (25,1 proc.).

Studenci wyjeżdżali za granicę na studia średnio na nieco ponad 6,4 miesiąca, a przeciętne stypendium wynosiło 232 euro (w porównaniu z 236 euro w poprzednim roku).

Wśród studentów Erasmusa największym powodzeniem cieszyły się nauki społeczne, biznes i prawo (34,7 proc.), następnie kierunki humanistyczne i artystyczne (31,5 proc.) oraz inżynieria, technologia produkcji i budownictwo (12,6 proc.).

- **Wzrost o 15 proc. liczby staży zawodowych w ramach programu Erasmus**

Od 2007 r. program daje studentom możliwość wyjazdu za granicę w celu zdobycia doświadczenia w przedsiębiorstwach lub innych organizacjach. W roku 2010/11 co szósty student Erasmusa – 40 913 spośród 231 408 – wybrał tę opcję, co stanowi wzrost o 15 proc. w porównaniu z rokiem poprzednim. Średni czas trwania stażu wynosił 4,3 miesiąca, a studenci otrzymywali przeciętnie miesięczne stypendium unijne w wysokości 366 euro (spadek w porównaniu z 386 euro w roku akademickim 2009/10).

Tak jak w ostatnich latach w ramach programu Erasmus najwięcej studentów na staże wysłała Francja (5 958, co stanowi 14,6 proc.), przed Niemcami (5 096, 12,4 proc.) i Hiszpanią (4 756, 11,6 proc.). Najpopularniejszym krajem oferującym staże w ramach Erasmusa była Wielka Brytania, goszcząca 6 970 studentów (17 proc.), następnie Hiszpania (6 852, 16,7 proc.) i Niemcy (5 614, 13,7 proc.).

Aby wspierać praktyki zawodowe za granicą, instytucja szkolnictwa wyższego może utworzyć konsorcjum na rzecz staży. Konsorcja te obejmują instytucje szkolnictwa wyższego i inne organizacje, takie jak przedsiębiorstwa lub stowarzyszenia. W roku 2010/11 w 13 krajach utworzono około 74 konsorcjów na rzecz staży. Konsorcja na rzecz staży znalazły możliwości odbycia praktyk dla ponad 14 proc. studentów.

Największa grupa studentów odbywających staże w ramach programu Erasmus studiowała nauki społeczne, biznes i prawo (26,6 proc.), kierunki humanistyczne i artystyczne (17,1 proc.), które miały największy udział w poprzednim roku akademickim, a także rolnictwo i weterynarię (15,4 proc.) – liczba tych studentów wzrosła ośmiokrotnie w porównaniu z poprzednim rokiem.

- **Ilu jest studentów wyższych uczelni (ze studiów licencjackich i magisterskich) w krajach uczestniczących w programie Erasmus? Ilu z nich spędziło część lub całość swoich studiów za granicą w roku 2010/11?**

W roku 2010/11 spośród ogólnej liczby studentów wynoszącej ponad 22,5 mln w 32 uczestniczących wówczas krajach, około 1 proc. otrzymało stypendia Erasmusa¹.

Przy założeniu, że średni czas trwania studiów w instytucjach szkolnictwa wyższego wynosi 4-5 lat (studia licencjackie i magisterskie), szacuje się, że około 4,5 proc. wszystkich europejskich studentów na pewnym etapie studiów wyższych otrzymało stypendia Erasmusa. Spośród nich – 67 proc. na poziomie licencjackim, 28 proc. na poziomie magisterskim, 1 proc. na poziomie doktoranckim oraz 4 proc. w ramach kształcenia krótkoterminowego. Ogółem około 10 proc. studentów spędziło lub spędza część lub całość studiów za granicą z pomocą programu Erasmus lub innych środków publicznych i prywatnych.

Podczas spotkania w Bukareszcie w dniach 26-27 kwietnia 2012 r., ministrowie odpowiedzialni za szkolnictwo wyższe przyjęli bolońską strategię mobilności, która zakłada, że do 2020 r. 20 proc. europejskich absolwentów szkół wyższych będzie miało za sobą część studiów za granicą, zgodnie z europejskim poziomem odniesienia dla mobilności w ramach kształcenia wyższego, przyjętym w listopadzie 2011 r.

- **Dodatkowe informacje**

Więcej o programie Erasmus i programie „Uczenie się przez całe życie”

http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/erasmus_en.htm

http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/doc78_en.htm

Broszura „Erasmus facts and figures” (Erasmus - fakty i liczby):

http://ec.europa.eu/education/erasmus/publications_en.htm

Statystyki dotyczące programu Erasmus:

http://ec.europa.eu/education/erasmus/statistics_en.htm

7. KULTURA - Komisja planuje wzmoczoną promocję kultury

¹ W 2010 r. całkowita populacja studentów w UE-27 wynosiła około 18,5 mln.

Komisja Europejska przedstawiła w dniu 16 października 2012 r. plany dotyczące nowego programu Kreatywna Europa dla sektora kultury i sektora kreatywnego, w którym główną rolę odegrają publiczność oraz artyści. Kluczowym aspektem projektów wspieranych ze środków proponowanego funduszu UE opiewającego na 1,8 miliardów euro będzie rozwój widowni. Fundusz obejmie, a zarazem wzmocni, istniejące programy Kultura i MEDIA (kino) oraz wdrożenie systemu gwarancji kredytowych, mającego na celu zwiększenie liczby kredytów udzielanych przez banki małym i średnim przedsiębiorstwom prowadzącym działalność w sektorze kulturalnym.

Androulla Vassiliou, komisarz europejski ds. edukacji i kultury, komentuje plany następująco: „Musimy poczynić większe starania w celu zaangażowania publiczności w europejską kulturę oraz ochrony różnorodności. Aby nasze działania były skuteczne, musimy pomagać artystom i przedstawicielom innych zawodów w pozyskiwaniu nowej publiczności w ich własnym kraju i za granicą, w rewizji ich wzajemnych stosunków z obecną publicznością oraz w docieraniu do różnorodnych grup odbiorców. Jeżeli zależy nam na zapoznaniu z kulturą młodszej części publiczności, musimy jeszcze raz zastanowić się nad najbardziej optymalnym rozwiązaniem. Jeśli nie podejmiemy do tej kwestii poważnie, to wtedy grozi nam osłabienie kulturowej różnorodności i jej korzystnych wpływów na gospodarkę i integrację społeczną.

Swoje plany odnośnie do rozwoju widowni Komisja przedstawiła na konferencji „Kultura w ruchu” w 2012 r. w Brukseli, na której zgromadzi się niemal tysiąc przedstawicieli z sektora kulturalnego i kreatywnego. W trakcie trzydniowej imprezy zaprezentowane zostały 23 projekty, wspierane głównie z programów Kultura UE i MEDIA, które posłużą za inspirujący przykład tego, w jaki sposób można dotrzeć do większych i bardziej różnorodnych grup publiczności.

Kontekst

- **Europejska Publiczność: Rok 2020 i kolejne**

„Europejska Publiczność: Rok 2020 i lata następne” to główny aspekt konferencji „Kultura w ruchu” (miejsce: The Egg Theater, Rue Bara/Barastraat 175, 1000 Bruksela), która odbyła się w dniach 16-17 października. Przykłady tego, co znaczy rozwój widowni oraz tego, w jaki sposób może on sprawić, że kultura i sztuka staną się dostępne dla szerszych kręgów odbiorców, zaprezentują m.in.:

- Ian Christie, przewodniczący stowarzyszenia Europa Cinemas (wspieranego z programu MEDIA UE od 1992 r., działającego w 629 miastach na terenie 68 krajów, zrzeszającego łącznie 1111 kin): „Chodzi tu o zaangażowanie publiczności w to, co sama myśli, a nie po prostu bezrefleksyjne podsuwanie jej czegoś gotowego. Zależy nam na intensyfikacji przeżyć doświadczanych na europejskich filmach.
- Gerald Harringer, *Exchange Radical Moments! Live Art Festival* (wspierany z programu Kultura UE, udział w nim biorą organizacje z Austrii, byłej jugosłowiańskiej republiki Macedonii, Włoch, Republiki Czeskiej i Niemiec): „Dzięki *Live Art Festival* przekroczyliśmy nie tylko granice między państwami. Udało nam się również przełamać tradycyjne granice oddzielające rolę artysty i widza. Chcieliśmy uczynić z widzów partnerów, a z obserwatorów aktywnych uczestników.
- Airan Berg, *I like to move it move it*, wspierane przez Linz09 Europejską Stolicę Kultury: „Nadeszła pora, by zastanowić się nad naszym dialogiem z publicznością i uniknąć podwójnego niebezpieczeństwa związanego z wykluczeniem i zwykłą obojętnością, nawet wśród osób, które mogłyby sobie pozwolić na przyjsie. Duszą naszego podejścia jest zaangażowanie. Rozwój widowni polega na tym, że ludzie doświadczają pozytywnych emocji, ponieważ są zaangażowani w sztukę”.

- **Europejskie Stolice Kultury**

W centrum zainteresowania konferencji były Europejskie Stolice Kultury, co zapewni m.in. możliwość wymiany dobrych praktyk między przedstawicielami dawnych, obecnych oraz przyszłych Europejskich Stolic Kultury. Każdego roku na Europejskie Stolice Kultury wybierane są dwa miasta. Celem tego przedsięwzięcia jest podkreślenie różnorodności europejskiej kultury i wpływu inteligentnych inwestycji w kulturę na zrównoważony rozwój miast. Inicjatywa ta, zapoczątkowana w 1985 r., stała się jednym z najbardziej widocznych sukcesów Unii Europejskiej, docierając do milionów obywateli.

- **Sektory: kulturalny i kreatywny**

Sektory UE: kulturalny i kreatywny są odpowiedzialne za aż do 4,5 proc. PKB Unii Europejskiej i aż do 8,5 miliona miejsc pracy. Sektory te okazały się stosunkowo odporne na kryzys, stoją jednak w obliczu znacznych wyzwań wynikających ze zmian

technologicznych, globalizacji i fragmentacji rynku wynikającej z podziałów kulturowych i językowych.

Wsparcie dla kultury udzielane przez Unię Europejską dało tysiącom organizacji, artystów i osób zawodowo związanych z kulturą możliwość spotkań, wymiany poglądów, wzajemnej nauki i wreszcie możliwość wspólnego tworzenia, wspólnych tournée i przedstawień na terenach różnych krajów Europy.

Komisja zaproponowała nowy program zatytułowany „**Kreatywna Europa**” mający wzmocnić konkurencyjność tych sektorów i promować różnorodność kulturową. W latach 2014-2020 Komisja zamierza przeznaczyć na program „Kreatywna Europa” łączny budżet w wysokości 1,8 mld euro, co stanowi wzrost o 37 proc. w porównaniu z obecnym poziomem finansowania. Program umożliwi wsparcie 8 tys. organizacji kulturalnych, zapewni również 300 tys. artystów i osób zawodowo związanych z kulturą możliwość działania za granicą oraz zdobycia międzynarodowych doświadczeń, a ich dziełom – zaistnienia za granicą. Pozwoli również na dofinansowanie przekładów ponad 5 tys. książek.

W dniu 26 września br. Komisja przedstawiła strategię zatytułowaną „**Promowanie sektora kultury i sektora kreatywnego na rzecz wzrostu gospodarczego i wzrostu zatrudnienia w UE**”. Jej celem jest zwiększenie potencjału eksportowego tych sektorów, jak również maksymalizacja korzyści w innych obszarach, takich jak innowacyjność, technologie informacyjno-komunikacyjne czy rewitalizacja obszarów miejskich. W strategii wzywa się do podjęcia działań na rzecz rozwoju umiejętności, zwiększenia dostępu do finansowania, promocji nowych modeli biznesowych, poszerzania kręgu odbiorców, ułatwienia dostępu do rynków międzynarodowych oraz wypracowania lepszych powiązań z innymi sektorami.

- **Więcej informacji**

Projekty Komisji Europejskiej w obszarze kultury:

http://ec.europa.eu/culture/our-programmes-and-actions/doc/culture/20120904_eac_audiences-for-culture.pdf

Strona internetowa Komisji Europejskiej poświęcona kulturze:

<http://ec.europa.eu/culture>

8. SPRAWIEDLIWOŚĆ - Prawa ofiar są najważniejsze: przyjęto nowe europejskie przepisy wzmacniające prawa ofiar przestępstw

Wiceprzewodnicząca Komisji Europejskiej **Viviane Reding**, komisarz UE ds. sprawiedliwości, z zadowoleniem powitała w dniu 4 października 2012 r. ostateczne przyjęcie nowych europejskich przepisów mających na celu poprawę praw około 75 milionów osób, które co roku stają się ofiarami przestępstw w całej UE. Dyrektywa UE w sprawie praw ofiar została przyjęta przez Radę Ministrów w następstwie przyjęcia tych nowych przepisów przeważającą większością głosów (przy 611 głosach za, 9 przeciw i 13 wstrzymujących się) przez Parlament Europejski. Nowa dyrektywa UE ustanawia minimalne prawa dla ofiar, bez względu na miejsce ich pobytu w UE.

„Systemy sądownictwa karnego państw członkowskich UE czasami za bardzo koncentrują się na przestępcach, a w niewystarczającym stopniu na ofiarach. Dzięki tym nowym europejskim przepisom uda się nam wzmocnić prawa ofiar. Nikt nie chce się paść ofiarą przestępstwa, jeżeli jednak tak się zdarzy, obywatele powinni mieć pewność, że przysługują im takie same prawa podstawowe we wszystkich państwach Unii Europejskiej”, powiedziała **Viviane Reding**, wiceprzewodnicząca Komisji Europejskiej i komisarz UE ds. sprawiedliwości. „Szacuje się, że co roku ofiarą przestępstw pada około 15 proc. Europejczyków, czyli 75 milionów osób w Unii Europejskiej. Zważywszy na fakt, że 12 milionów Europejczyków mieszka w innym kraju UE, a obywatele odbywają rocznie miliard podróży w obrębie Unii Europejskiej, nowe europejskie prawo przyczyni się do zmniejszenia cierpienia znacznej liczby osób. Jest to historyczne osiągnięcie i czytelny sygnał, że Europa dba o prawa obywateli.”

• Kontekst

Komisja przedłożyła dyrektywę UE ustanawiającą normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw w maju 2011 r. Przyjęcie obecnej dyrektywy przez Radę UE było poprzedzone głosowaniem na posiedzeniu plenarnym w Parlamencie Europejskim. Stało się to możliwe po tym, jak w czerwcu Parlament Europejski i Rada Ministrów osiągnęły porozumienie w sprawie nowych przepisów po intensywnych negocjacjach prowadzonych przez Komisję Europejską. Od momentu opublikowania dyrektywy w Dzienniku Urzędowym UE państwa członkowskie będą miały trzy lata na wprowadzenie jej przepisów do swojego prawa krajowego.

Nowa dyrektywa UE w sprawie minimalnych standardów obowiązujących w odniesieniu do ofiar zagwarantuje we wszystkich 27 państwach Unii Europejskiej, że:

- ofiary będą traktowane z szacunkiem, a policja, prokuratorzy i sędziowie będą przeszkoleni w zakresie odpowiedniego ich traktowania;
- ofiary zostaną poinformowane o przysługujących im prawach oraz o sprawie w zrozumiały dla nich sposób;
- pomoc dla ofiar będzie dostępna w każdym państwie członkowskim;
- ofiary będą mogły uczestniczyć w postępowaniu, jeśli taka będzie ich wola, i uzyskają pomoc w uczestnictwie w rozprawie;
- ofiary z grup najbardziej narażonych, jak dzieci, ofiary gwałtów lub osoby niepełnosprawne, będą identyfikowane i obejmowane odpowiednią ochroną;
- ofiary będą chronione podczas śledztwa w sprawie przestępstwa i postępowania sądowego.

- **Dodatkowe informacje**

Strona internetowa Komisji Europejskiej poświęcona prawom ofiar:

http://ec.europa.eu/justice/criminal/victims/index_en.htm

9. SPRAWY WEWNĘTRZNE - Europejski Dzień Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi: wspólne działania w celu wyeliminowania handlu ludźmi

Z okazji szóstego z kolei Dnia Przeciwdziałania Handlowi Ludźmi, w dniu 18 października, **Cecilia Malmström**, unijna komisarz do spraw wewnętrznych, wzięła udział w konferencji służącej określeniu dalszych działań i zagwarantowaniu współpracy wszystkich stron w celu wyeliminowania handlu ludźmi.

Handel ludźmi nadal pozostaje poważnym zagadnieniem na terytorium Unii Europejskiej. Według szacunków Międzynarodowej Organizacji Pracy, 880 000 osób w UE pada ofiarą pracy przymusowej, w tym wykorzystywania seksualnego. Oznacza to 1,8 osoby na 1 000 mieszkańców. Zgodnie z ostatnim badaniem Eurobarometru, 93 % obywateli zgadza się, że państwa członkowskie powinny współpracować w zakresie zwalczania handlu ludźmi.

„Pozbawianie kogoś wolności, wykorzystywanie i sprzedawanie dla zysku jak towar jest pogwałceniem praw człowieka. Handlu ludźmi nie wolno tolerować pod żadną postacią ani w Europie, ani gdziekolwiek indziej na świecie. Przygotowaliśmy ambitne przepisy prawne i środki mające na celu zwalczanie handlu ludźmi i widzimy, że

państwa członkowskie wyrażają w tym zakresie wolę polityczną. Priorytetem musi być obecnie wdrożenie tych aktów prawnych i przekształcenie ustawodawstwa w rzeczywistość. Działanie jest naszym obowiązkiem zarówno moralnym, jak i prawnym. Musimy działać wspólnie z organizacjami międzynarodowymi, państwami trzecimi, organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, sektorem prywatnym i innymi właściwymi podmiotami w UE i poza jej granicami. Aby wyeliminować handel ludźmi, musimy działać wspólnie.” – powiedziała **Cecilia Malmström**.

Konferencja była okazją dla Komisji Europejskiej, aby wezwać państwa członkowskie do transpozycji w odpowiednim czasie nowych [przepisów unijnych w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi](#) oraz do wdrożenia konkretnych i praktycznych środków określonych w nowej [strategii UE](#), by skutecznie zwalczać ten niszczycielski proceder, szczególnie w momencie gdy państwom członkowskim zostaje mniej niż 6 miesięcy na wdrożenie unijnej dyrektywy w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi.

W konferencji wzięli udział decydenci wysokiego szczebla, przedstawiciele rządów państw członkowskich, przedstawiciele organizacji społeczeństwa obywatelskiego, przedstawiciele sektora prywatnego, eksperci, pracownicy pierwszego kontaktu mający bezpośredni kontakt z ofiarami, jak również artyści i przedstawiciele mediów. Uczestnicy będą pracować nad sposobami ułatwienia pracy praktyków we wszystkich dziedzinach handlu ludźmi i zagwarantowania harmonijnej realizacji unijnych inicjatyw politycznych.

Konferencja koncentrowała się wokół wzmocnienia współpracy i partnerstwa, prewencji, ochrony i pomocy dla ofiar oraz ścigania handlarzy.

Kwestie te należą do głównych priorytetów i inicjatyw „Strategii UE na rzecz wyeliminowania handlu ludźmi” na lata 2012-2016.

Liczba prowadzonych w tej dziedzinie spraw w UE pozostaje niska. Wstępne wyniki ostatnich badań pokazują wręcz, że liczba wyroków skazujących w dziedzinie handlu ludźmi obniżyła się w 2010 r. w stosunku do 2008 r. Z tego właśnie powodu strategia przewiduje między innymi utworzenie krajowych wielodyscyplinarnych zespołów ścigania wyspecjalizowanych w handlu ludźmi i wspierających państwa członkowskie w tworzeniu wspólnych zespołów dochodzeniowo-śledczych. Dzięki lepszej identyfikacji osób pokrzywdzonych, ich wsparciu i ochronie, będą one w pełniejszy sposób uczestniczyć w egzekwowaniu prawa i współpracować z organami ścigania. W strategii podkreśla się potrzebę ustanowienia formalnych krajowych mechanizmów odsyłania do właściwych struktur we wszystkich państwach członkowskich.

- **Kontekst**

„Strategia UE na rzecz wyeliminowania handlu ludźmi” na lata 2012-2016 skupia się na konkretnych działaniach wspierających i uzupełniających wykonanie prawodawstwa unijnego w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar — dyrektywa 2011/36/UE; termin transpozycji dyrektywy upływa 6 kwietnia 2013 r.

Strategia unijna stanowi praktyczny instrument odpowiadający na potrzeby i wyzwania UE w ciągu najbliższych pięciu lat, z perspektywy praw człowieka i kwestii płci. Wskazano w niej pięć priorytetów i szereg przypisanych im inicjatyw, takich jak:

1. wzmocnienie identyfikacji i ochrony osób pokrzywdzonych i pomocy dla nich, w szczególności dzieci;
2. lepsze zapobieganie handlowi ludźmi i zmniejszenie na niego popytu;
3. bardziej intensywne ściganie handlarzy;
4. wzmacnianie koordynacji, współpracy i spójności w UE, przy udziale organizacji międzynarodowych i państw trzecich, wraz ze społeczeństwem obywatelskim i sektorem prywatnym;
5. zwiększanie wiedzy na temat nowych tendencji w handlu ludźmi oraz odpowiednie reagowanie na nie.

Strategia UE na rzecz wyeliminowania handlu ludźmi na lata 2012-2016:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0286:FIN:PL:PDF>

10. POLITYKA KONSUMENCKA - Bezpieczniejsza żywność: UE przyjmuje wykaz dopuszczonych substancji aromatycznych

Dzięki dwóm aktom prawnym przyjętym 1 października 2012 r. przez Komisję Europejską substancje aromatyczne w żywności staną się jeszcze bezpieczniejsze, a ich stosowanie bardziej przejrzyste. W przemyśle spożywczym dozwolone będzie wykorzystywanie tylko substancji aromatycznych umieszczonych w zatwierdzonym wykazie.

Substancje aromatyczne stosuje się w celu zmiany smaku lub zapachu żywności. Są one bezpiecznie i wykorzystywane od dawna w szerokiej gamie produktów spożywczych, takich jak napoje bezalkoholowe, wyroby cukiernicze, zboża, ciastka i jogurty. Teraz zostały poddane ocenie na poziomie UE.

„Dzięki ciągłym wysiłkom Europejskiego Urzędu ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA) oraz innych organów naukowych przyjęte przepisy dotyczące substancji aromatycznych znacznie poprawią przejrzystość informacji dla obywateli i przemysłu. Wszyscy zainteresowani będą mogli łatwiej dowiedzieć się dokładnie, jakie substancje aromatyczne mogą być stosowane w żywności”, powiedział **John Dalli**, komisarz ds. zdrowia i polityki konsumenckiej.

Dwa nowe akty prawne mają na celu doprecyzowanie i harmonizację stosowania substancji aromatycznych na jednolitym rynku.

- Pierwsze rozporządzenie² przewiduje nowy unijny wykaz substancji aromatycznych, które mogą być wykorzystywane w żywności, i będzie stosowane od dnia 22 kwietnia 2013 r., aby przemysł spożywczy w UE miał czas na dostosowanie się do nowych przepisów. Wszystkie substancje aromatyczne nieumieszczone w wykazie będą zakazane po okresie stopniowego wycofywania trwającym 18 miesięcy.
- Drugie rozporządzenie³ dotyczy środków przejściowych dla innych środków aromatyzujących, takich jak środki aromatyzujące ze źródeł niebędących żywnością, i będzie stosowane od dnia 22 października 2012 r.

Nowy wykaz obejmuje ponad 2 100 dopuszczonych substancji aromatycznych. Kolejne 400 pozostanie na rynku do czasu zakończenia oceny przez EFSA. Są to substancje stosowane udawana i uznane za bezpieczne przez inne instytucje naukowe.

- **Większa przejrzystość**

Do głównych korzyści z nowych przepisów należy przejrzystość i jasność informacji. Dopuszczone zastosowania substancji aromatycznych będą wyszczególnione według kategorii żywności, do których substancje te mogą być dodawane. Zwiększy się przejrzystość, ponieważ wykaz będzie również dostępny w postaci internetowej bazy danych, co umożliwi konsumentom, przedsiębiorstwom spożywczym i krajowym organom kontroli żywności łatwe sprawdzenie, które substancje aromatyczne można stosować w żywności.

² Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 872/2012 w sprawie przyjęcia wykazu substancji aromatycznych przewidzianego rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 2232/96, włączenia go do załącznika I do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1334/2008 oraz uchylenia rozporządzenia Komisji (WE) nr 1565/2000 i decyzji Komisji 1999/217/WE

³ Rozporządzenie Komisji (UE) nr 873/2012 w sprawie środków przejściowych dotyczących unijnego wykazu środków aromatyzujących i materiałów źródłowych wskazanego w załączniku I do rozporządzenia (WE) nr 1334/2008

- **Warunki dopuszczania substancji aromatycznych**

Substancja aromatyczna może zostać dopuszczona jedynie wtedy, gdy spełnia następujące warunki:

- nie stwarza – w świetle dostępnych dowodów naukowych – zagrożenia dla zdrowia konsumentów przy proponowanym poziomie zastosowania;
- jej użycie nie wprowadza konsumenta w błąd.

Podczas udzielania zezwolenia na stosowanie substancji aromatycznych mogą również zostać uwzględnione inne istotne czynniki. Mogą one obejmować między innymi aspekty dotyczące etyki, tradycji lub środowiska.

- **Egzekwowanie**

Dopilnowanie, aby żywność zawierająca niedopuszczone substancje aromatyczne została wycofana z rynku, spoczywa na krajowych organach egzekwowania prawa. Powinny one również poinformować Komisję Europejską i pozostałe państwa członkowskie o danej substancji za pośrednictwem unijnego systemu wczesnego ostrzegania o niebezpiecznej żywności i paszach (RASFF).

- **Kontekst**

Pozytywny wykaz zatwierdzonych substancji aromatycznych stanowi ważny krok w wykonaniu rozporządzenia ramowego⁴ dotyczącego substancji aromatycznych, przyjętego w grudniu 2008 r. Wprowadza ono wymóg, aby stosowanie substancji aromatycznych było bezpieczne i nie wprowadzało konsumenta w błąd.

Dodatkowe informacje: http://ec.europa.eu/food/food/fAEF/index_en.htm

Baza danych zawierająca wykaz:

https://webgate.ec.europa.eu/sanco_foods/?sector=FFL

11. ŚRODOWISKO - Komisja upraszcza przepisy dotyczące ocen oddziaływania wywieranego przez przedsięwzięcia na środowisko

Komisja Europejska przedstawiła 26 października 2012 r. nowe wnioski w sprawie uproszczenia przepisów dotyczących ocen oddziaływania na środowisko. Celem

⁴ [Rozporządzenie \(WE\) nr 1334/2008](#) w sprawie środków aromatyzujących i niektórych składników żywności o właściwościach aromatyzujących do użycia w oraz na środkach spożywczych

wniosków jest zmniejszenie obciążeń administracyjnych oraz ułatwienie przeprowadzania oceny potencjalnego oddziaływania na środowisko dużych przedsięwzięć bez osłabienia istniejących regulacji dotyczących ochrony środowiska. Obecny poziom ochrony środowiska zostanie wzmocniony, zaś przedsiębiorstwa powinny skorzystać z bardziej zharmonizowanych ram regulacyjnych.

Komisarz ds. środowiska **Janez Potočnik** powiedział: „W ciągu ostatnich 25 lat dyrektywa w sprawie oceny oddziaływania na środowisko przyczyniła się do zapewnienia uwzględniania kwestii związanych ze środowiskiem podczas podejmowania decyzji dotyczących przedsięwzięć. Dzięki temu szereg przedsięwzięć zyskało bardziej zrównoważony charakter, a pozycja obywateli została wzmocniona poprzez ich informowanie i przeprowadzenie z nimi konsultacji przed podjęciem decyzji. Należy jednak usunąć niedociągnięcia, w szczególności dotyczące jakości procesu oceny, tak by zapewnić odpowiednią ocenę przedsięwzięć, które będą miały wpływ na środowisko naturalne”.

Dyrektywa w sprawie oceny oddziaływania na środowisko weszła w życie ponad 25 lat temu. Dyrektywa ta była kilkakrotnie zmieniana, jednak po przeprowadzeniu szerokich konsultacji z zainteresowanymi stronami Komisja zdecydowała, że nadszedł czas na przeprowadzenie jej kompleksowego przeglądu, tak by dostosować ją do ewolucji w polityce oraz do rozwoju sytuacji prawnej i technologicznej. Zaproponowane zmiany mają charakter perspektywiczny i w ocenie oddziaływania na środowisko zostaną teraz uwzględnione pojawiające się wyzwania, które są ważne dla całej UE, w dziedzinach takich jak efektywna gospodarka zasobami, zmiana klimatu, różnorodność biologiczna i zapobieganie klęskom żywiołowym.

Proponowane zmiany obejmują:

- **Dostosowanie** procedur określających, czy ocena oddziaływania na środowisko jest potrzebna. Dzięki temu jedynie przedsięwzięcia, które mają znaczący wpływ na środowisko, podlegać będą takiej ocenie. Przedsięwzięcia już dostosowane do zmniejszenia ich oddziaływania na środowisko i niewielkie przedsięwzięcia o lokalnej skali oddziaływania powinny być zatwierdzane szybciej i po niższych kosztach, pozostawiając organom więcej czasu na skoncentrowanie się na poważnych przedsięwzięciach o dużej skali oddziaływania na środowisko.
- **Wzmocnienie** przepisów, aby zapewnić lepszy proces decyzyjny i zapobiegać szkodom w środowisku. Ocena oddziaływania na środowisko alternatywnych przedsięwzięć będzie przeprowadzana w sposób bardziej systemowy, a

właściwe organy będą musiały w bardziej wyczerpujący sposób uzasadniać swoje decyzje.

- **Uproszczenie** różnych etapów procesu oceny oddziaływania na środowisko poprzez wprowadzenie ram czasowych i nowego mechanizmu celem ułatwienia procesu w przypadku gdy wymaganych jest kilka ocen, a w proces oceny zaangażowanych jest szereg organów. Zmiany te spowodują większą pewność prawa i przyspieszą proces bez negatywnego wpływu na jakość oceny.

Przedstawione wnioski są wynikiem procesu przeglądu, który obejmował zakrojone na szeroką skalę konsultacje oraz analizy skuteczności obowiązujących przepisów i skutków ewentualnych zmian.

- **Dalsze działania**

Proponowane środki zostaną teraz rozważone przez Parlament Europejski i Radę. Jeśli wniosek zostanie przyjęty, stanie się częścią prawa UE.

- **Kontekst**

Celem dyrektywy w sprawie oceny oddziaływania na środowisko jest sprawienie, by przedsięwzięcia, które prawdopodobnie wywrą znaczący wpływ na środowisko, zostały odpowiednio ocenione przed ich zatwierdzeniem. Z tego względu przed podjęciem decyzji w sprawie realizacji jakiegokolwiek przedsięwzięcia przeprowadza się ocenę jego potencjalnego oddziaływania na środowisko (zarówno z punktu widzenia jego budowy, jak i funkcjonowania). Wykonawcy mogą zmodyfikować przedsięwzięcia w celu zminimalizowania ich niekorzystnego oddziaływania na środowisko, zanim oddziaływanie to wystąpi, natomiast właściwe organy mogą wprowadzać do swoich zezwoleń na realizację przedsięwzięć środki służące uniknięciu, zmniejszeniu lub zrekompensowaniu oddziaływania na środowisko.

Dyrektywa zapewnia również udział opinii publicznej już na wczesnym etapie w procedurach podejmowania decyzji dotyczących środowiska. W szczególności członkowie zainteresowanych grup społeczeństwa muszą mieć możliwość przedstawienia właściwemu organowi swoich uwag w momencie gdy wszystkie opcje są jeszcze otwarte, tj. zanim zostanie podjęta ostateczna decyzja w sprawie wniosku o realizację przedsięwzięcia. Wydając zezwolenie na realizację przedsięwzięcia, właściwy organ jest zobowiązany do powiadomienia o tym opinii publicznej, w tym do

poinformowania jej o środkach przewidzianych w celu uniknięcia, zmniejszenia lub zrekompensowania oddziaływania na środowisko.

Dodatkowe informacje:

<http://ec.europa.eu/environment/eia/home.htm>

12. ŚRODOWISKO - Komisja zbiera opinie na temat działań po Rio+20

Celem światowego szczytu ONZ Rio+20, który miał miejsce w Rio de Janeiro w czerwcu 2012 r., było zapewnienie odnowy zaangażowania politycznego na rzecz zrównoważonego rozwoju. W następstwie konferencji Komisja Europejska pragnie opracować konkretne działania i środki mające zagwarantować zrównoważony rozwój w samej UE i na całym świecie. W celu zebrania poglądów i pomysłów zorganizowano konsultację społeczną. Na podstawie konsultacji Komisja przedstawi w pierwszym kwartale 2013 r. komunikat dotyczący działań po Rio+20. Konsultacja potrwa do dnia 15 stycznia 2013 r.

Komisarz ds. środowiska **Janez Potočnik** powiedział: „Rio+20 nie było tylko kolejną konferencją – było to wyraźne wezwanie do działania w celu zapewnienia na całym świecie zrównoważonej przyszłości, wezwanie do poprawy i utrzymania jakości życia poprzez poszanowanie granic naszej jedynej planety. Rio+20 stanowiło impuls do działania, teraz do nas należy realizacja celów zrównoważonego rozwoju na całym świecie. Chcemy, aby wszyscy wzięli udział w debacie na temat konkretnych środków, jakie należy podjąć.”

Konsultacja społeczna zawiera strategiczne pytania skupione wokół pięciu głównych kwestii:

1. Polityka dotycząca przejścia na **integracyjną gospodarkę ekologiczną** w celu osiągnięcia zrównoważonego rozwoju w UE i na świecie.
2. Określenie **priorytetowych obszarów działania**, takich jak eliminacja ubóstwa, zrównoważone rolnictwo, woda, zrównoważona energia, godna praca dla wszystkich, oceany i rybołówstwo oraz zrównoważona konsumpcja i produkcja, a także analiza przydatności celów i wskaźników dla tych obszarów.
3. Opracowanie **celów zrównoważonego rozwoju**, analiza ich tematów i optymalnej formy oraz sugestie dotyczące sposobów monitorowania postępów w osiągnięciu tych celów.

4. Rozważenie wariantów skutecznej **strategii finansowania zrównoważonego rozwoju**, uwzględniając możliwości mobilizacji dostępnych zasobów i sposoby zachęcania do inwestycji.

5. Wzmocnienie **instytucjonalnych ram zrównoważonego rozwoju** w kontekście Programu Narodów Zjednoczonych ds. Ochrony Środowiska (UNEP) i politycznego forum wysokiego szczebla w sprawie zrównoważonego rozwoju oraz rozważenie sposobów zwiększenia udziału zainteresowanych stron.

Konsultacja uzupełnia również [konsultację społeczną dotyczącą ram rozwoju po 2015 r.](#), zorganizowaną wcześniej w tym roku.

Do udziału w konsultacji zachęca się wszystkich zainteresowanych: obywateli, organizacje, administrację publiczną, przedsiębiorstwa itd.

- **Dalsze działania**

Komisja planuje przedstawić komunikat dotyczący działań po Rio+20 w pierwszym kwartale 2013 r.

- **Kontekst**

W ciągu dwudziestu lat po pierwszym „Szczycie Ziemi” w 1992 r. poczyniono postępy w dziedzinie eliminacji ubóstwa i powstrzymania degradacji środowiska, ale ważne wyzwania globalne pozostają nadal nierozwiązane. W przypadku szeregu milenijnych celów rozwoju odnotowuje się poważne zaległości. Około 1,4 mld ludzi żyje w skrajnym ubóstwie, a jedna szóstą ludności świata jest niedożywiona. Zasoby naturalne ulegają wyczerpaniu, a światowe emisje gazów cieplarnianych rosną. Jest to znaczne wyzwanie dla zachowania na całym świecie zrównoważonego rozwoju.

W takim kontekście przywódcy światowi spotkali się w czerwcu 2012 r. w Rio de Janeiro na czwartym Szczycie Ziemi, w dwudziestą rocznicę Konferencji Narodów Zjednoczonych w sprawie Środowiska i Rozwoju w Rio (1992 r.) oraz w dziesiątą rocznicę Światowego Szczytu Zrównoważonego Rozwoju w Johannesburgu (2002 r.) Rio+20 koncentrowało się na dwóch powiązanych tematach: gospodarce ekologicznej w kontekście zrównoważonego rozwoju i eliminacji ubóstwa; oraz ramach instytucjonalnych na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Po szeroko zakrojonych negocjacjach uzgodniono [dokument końcowy Rio+20](#), zawierający opis działań i zobowiązań, w odniesieniu do których UE musi podjąć dalsze kroki.

- **Dodatkowe informacje:**

Aby wziąć udział w konsultacji społecznej:

http://ec.europa.eu/environment/consultations/rio20_en.htm

Inne:

http://ec.europa.eu/environment/international_issues/rio20_en.htm

13. ŚRODOWISKO - UE obchodzi dwudziestolecie stworzenia instrumentu finansowego LIFE i podjęcia działań na rzecz ochrony przyrody

Minęło już dwadzieścia lat odkąd UE przyjęła dyrektywę siedliskową, jeden z dwóch podstawowych elementów sieci Natura 2000, czyli europejskiej sieci obszarów chronionych. Unijny Instrument Finansowy na rzecz Środowiska LIFE również obchodzi swoje dwudzieste urodziny.

Dyrektywa siedliskowa jest najbardziej ambitną inicjatywą, jaką kiedykolwiek podjęto w celu zachowania różnorodności biologicznej Europy. Ze względu na coraz większe zaniepokojenie rosnącą utratą różnorodności biologicznej w 1992 r. rządy UE przyjęły odpowiednie akty prawne. Wraz z dyrektywą ptasią określa ona ramy ochrony przyrody w całej Unii na prawdziwie europejską skalę. Dyrektywa chroni ponad 1000 gatunków zwierząt i roślin oraz ponad 200 typów siedlisk, w tym lasy, łąki i tereny podmokłe, które są przedmiotem troski UE.

Bezpośrednim skutkiem przyjęcia wspomnianych aktów prawnych było utworzenie sieci Natura 2000, czyli ogólnoeuropejskiej ekologicznej sieci obszarów chronionych mającej na celu ochronę gatunków i siedlisk w ich naturalnym środowisku w całej Unii. Budowa sieci jest obecnie prawie zakończona i obejmuje obszar równy łącznej powierzchni Niemiec, Polski i Republiki Czeskiej. Obszary należące do sieci Natura 2000 nie obejmują tylko rezerwatów przyrody, lecz opierają się na znacznie szerszej koncepcji ochrony i zrównoważonego użytkowania – są to obszary, w których człowiek współpracuje z przyrodą.

Dzięki Instrumentowi Finansowemu na rzecz Środowiska LIFE na zarządzanie ponad dwoma tysiącami obszarów Natura 2000 i na ich odbudowę w całej UE przeznaczono ponad 1,2 mld euro. W ciągu ostatnich 20 lat w ramach dwóch komponentów

instrumentu - LIFE Przyroda i LIFE polityka i zarządzanie w zakresie ochrony środowiska – współfinansowano 3 685 projektów kwotą w wysokości 2,8 mld euro z budżetu UE. Dzięki przekonaniu i wsparciu inicjatywy te zgromadziły dalsze 3,8 mld euro dla wielu programów na rzecz poprawy środowiska naturalnego i przekazały informacje na temat tych osiągnięć szerszej grupie odbiorców.

- **Kontekst**

Ponad 26 tys. obszarów zostało włączonych do sieci Natura 2000. Niektóre z nich znajdują się w regionach oddalonych, lecz większość stanowi integralną część naszego krajobrazu i obejmuje szereg różnych siedlisk, strefy buforowe i inne elementy krajobrazu. Sieć Natura 2000 nie tylko chroni europejskie obszary o dużej różnorodności biologicznej, ale także wspiera tryb życia rolników, leśników, rybaków, jak i innych użytkowników, którzy mieszkają na tych terenach, oraz dba o ten krytyczny kapitał naturalny. Inwestycje w sieć Natura 2000 mają znaczny potencjał, by przyczynić się do trwałego wzrostu gospodarczego i tworzenia miejsc pracy, zwłaszcza na obszarach wiejskich i w mniej rozwiniętych regionach. Zapewnienie zdrowych ekosystemów dzięki zarządzaniu siecią Natura 2000 przyczynia się również do realizacji celów polegających na łagodzeniu skutków zmiany klimatu oraz przystosowaniu się do nich.

Nazwa programu LIFE pochodzi ze skrótu jego nazwy w języku francuskim: L'Instrument Financier pour l'Environnement (Instrument Finansowy na rzecz Środowiska). W tym roku z okazji dwudziestolecia utworzenia programu LIFE zorganizowanych zostało lub zaplanowano ponad 300 imprez w ramach bieżących i już zakończonych projektów LIFE. Wśród imprez popularyzujących znajduje się wielkanocny obóz dla dzieci LIFE (Hiszpania), regionalne targi kwiatów (Grecja), a nawet koncert zab przy świetle księżycy (Niemcy). Więcej informacji na temat wszystkich trzystu imprez LIFE znajduje się na stronie internetowej dotyczącej kalendarza obchodów dwudziestej rocznicy utworzenia programu.

- **Dodatkowe informacje:**

Broszura na temat dyrektywy siedliskowej wydana z okazji dwudziestej rocznicy jej przyjęcia:

http://ec.europa.eu/environment/nature/pdf/20yrs_brochure.pdf

Broszura na temat programu LIFE wydana z okazji dwudziestej rocznicy utworzenia programu:

<http://ec.europa.eu/environment/life/publications/lifepublications/lifefocus/documents/20Years.pdf>

14. ŚRODOWISKO - Komisja proponuje środki w zakresie zwalczania „piractwa biologicznego” i ułatwienia badań związanych z naturą

Naukowcy i przedsiębiorstwa z UE odniosą korzyści dzięki przedstawionemu 4 października 2012 r. wnioskowi, którego celem jest zapewnienie pewnego dostępu do zasobów genetycznych spoza Unii. Wniosek – projekt rozporządzenia wdrażającego protokół z Nagoi o dostępie do zasobów genetycznych oraz sprawiedliwym i równym podziale korzyści wynikających z wykorzystania tych zasobów – został stworzony z myślą o ochronie praw państw oraz społeczności rdzennych i lokalnych pozwalających na wykorzystanie ich zasobów genetycznych i wiedzy, z jednoczesnym zapewnieniem europejskim naukowcom lepszego i pewniejszego dostępu do wysokiej jakości próbek zasobów genetycznych przy niskim koszcie i wysokiej pewności prawnej.

Zasoby genetyczne odgrywają coraz ważniejszą rolę w wielu sektorach gospodarki, w tym w hodowli roślin i zwierząt, produkcji kosmetyków i produktów farmaceutycznych. Wiele z tych zasobów pochodzi z kluczowych obszarów różnorodności biologicznej w krajach rozwijających się. Brak jasnych zasad doprowadził niektóre państwa do przekonania, że ich prawa zostały zlekceważone przez zagranicznych naukowców. Sytuacja taka nosi nazwę „piractwa biologicznego”. Brak zaufania w niektórych przypadkach doprowadził do stworzenia restrykcyjnych warunków utrudniających dostęp do zasobów genetycznych. Przedstawione wnioski mają na celu rozwianie tych obaw, a jednocześnie zwiększenie możliwości w zakresie badań, rozwoju i innowacji w dziedzinie produktów i usług związanych z naturą. Równe warunki dla wszystkich użytkowników zasobów genetycznych w UE powinny być szczególnie korzystne dla MŚP oraz finansowanych ze środków publicznych niekomercyjnych badań naukowych, a także powinny zwiększyć możliwości w zakresie współpracy międzynarodowej.

Proponowane rozporządzenie zobowiązałoby użytkowników do sprawdzenia, czy zasoby genetyczne i związana z nimi wiedza tradycyjna zostały pozyskane zgodnie z obowiązującymi wymogami prawnymi kraju pochodzenia, oraz czy korzyści są dzielone w sposób sprawiedliwy i równy. Użytkownicy byliby również zobowiązani do oświadczenia, że zachowują „należyta staranność” wymaganą rozporządzeniem (lub że będą ją zachowywać w przyszłości). Naruszenie przepisów rozporządzenia skutkowałoby sankcjami.

Rozporządzenie ma również pomóc naukowcom i przemysłowi w przestrzeganiu przepisów. Ważną rolę odegrają najlepsze praktyki sektorowe. Stowarzyszenia

użytkowników będą mogli zwrócić się o formalne uznanie najlepszych praktyk w zakresie dostępu i podziału korzyści, w oparciu o istniejące kodeksy postępowania w sektorze akademickim i branżach przemysłowych.

W rozporządzeniu przewidziano ustanowienie unijnego rejestru „zaufanych” zbiorów, takich jak banki nasion czy ogrody botaniczne, zawierającego informacje o zbiorach dostarczających wyłącznie w pełni udokumentowane próbki zasobów genetycznych. Użytkownicy, którzy pozyskują materiał badawczy z zaufanego zbioru zostaliby uznani za przestrzegających w znacznej mierze wymogu należytej staranności. W celu lepszej koordynacji warunków dostępu w różnych państwach członkowskich została ustanowiona unijna platforma.

- **Dalsze działania**

Proponowane środki zostaną teraz rozważone przez Parlament Europejski i Radę. Po uzgodnieniu tekstu stanie się on obowiązującym prawem UE.

Jedenasta konferencja stron Konwencji o różnorodności biologicznej, która odbędzie się jeszcze w tym miesiącu w Hajdarabadzie, będzie stanowić okazję do wyjaśnienia zamysłu wniosku ustawodawczego oraz do prowadzenia dalszej współpracy z międzynarodowymi partnerami, mając na względzie skuteczne wdrożenie protokołu z Nagoi.

- **Kontekst**

Zasoby genetyczne są ważnym elementem działalności wielu sektorów przemysłu w UE. Przykładowo 26 proc. wszystkich nowych zatwierdzonych w ciągu ostatnich 30 lat leków to produkty naturalne lub pozyskane z produktów naturalnych.

[Konwencja o różnorodności biologicznej](#), której stroną jest UE, zobowiązuje sygnatariuszy do ułatwienia dostępu do zasobów genetycznych do których mają suwerenne prawa oraz do sprawiedliwego i równego podziału wyników działalności badawczo-rozwojowej oraz korzyści wynikających z komercyjnego zastosowania tych zasobów. Konwencja nie określa jednak szczegółowo, jak w praktyce należy stosować przepisy dotyczące dostępu do zasobów i podziału korzyści wynikających z ich wykorzystania, a kraje uprzemysłowione niechętnie przyjmowały środki w zakresie skutecznego podziału korzyści. Miało to wyraźny negatywny wpływ na światowe działania w zakresie konserwacji i zrównoważonego korzystania z różnorodności biologicznej. Jest to niekorzystna sytuacja, ponieważ kluczowe obszary różnorodności

biologicznej mogą najwięcej zyskać w wyniku skutecznego działania ram prawnych w zakresie dostępu do zasobów i podziału korzyści. Uzgodniony w październiku 2010 r. [protokół z Nagoi o dostępie do zasobów genetycznych oraz sprawiedliwym i równym podziale korzyści wynikających z wykorzystania tych zasobów](#) uzupełnił wiele z tych luk, zobowiązując sygnatariuszy do podjęcia kroków w celu zapewnienia stosowania na ich terytorium wyłącznie zasobów genetycznych i powiązanej wiedzy tradycyjnej pozyskanych w sposób legalny. Proponowane rozporządzenie ustanawia mechanizm pozwalający na praktyczne zastosowanie tego wymogu w Unii Europejskiej.

- **Dodatkowe informacje:**

<http://ec.europa.eu/environment/biodiversity/international/ABS>

Wniosek w sprawie dostępu do zasobów genetycznych oraz sprawiedliwego i równego podziału korzyści wynikających z wykorzystania tych zasobów w Unii:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0576:FIN:PL:PDF>

15. ŚRODOWISKO - Nowy wniosek Komisji mający na celu zminimalizowanie wpływu produkcji biopaliw na klimat

W dniu 17 października 2012 r. Komisja opublikowała wniosek mający na celu ograniczenie w skali globalnej przekształceń gruntów na cele produkcji biopaliw oraz zwiększenie korzyści dla klimatu płynących ze stosowania biopaliw w UE. Wkład biopaliw produkowanych z upraw żywnościowych w realizację celu zakładającego osiągnięcie 10 proc. udziału energii odnawialnej, który został wyznaczony w dyrektywie w sprawie energii ze źródeł odnawialnych, zostanie ograniczony do 5 proc. Ograniczenie to ma stymulować rozwój alternatywnych biopaliw tzw. drugiej generacji, produkowanych z surowców niespożywczych takich jak odpady czy słoma, które są źródłem znacznie mniejszych emisji gazów cieplarnianych niż paliwa kopalne i które nie mają bezpośredniego wpływu na światową produkcję żywności. Podczas oceny biopaliw pod kątem parametrów emisji gazów cieplarnianych po raz pierwszy będą rozważane szacowane globalne skutki przekształceń gruntów, określane jako „pośrednia zmiana sposobu użytkowania gruntu”.

Komisarz ds. energii **Günther Oettinger** oświadczył: „Wniosek ten stworzy nowe zachęty na rzecz biopaliw o najlepszych parametrach. W przyszłości biopaliwa będą prowadzić do większych ograniczeń emisji gazów cieplarnianych i zmniejszenia naszego importu paliw.”

Komisarz ds. działań w dziedzinie klimatu, **Connie Hedegaard**, stwierdziła: „Aby biopaliwa pomogły nam przeciwdziałać zmianie klimatu, musimy stosować faktycznie zrównoważone paliwa. Musimy inwestować w biopaliwa, które przynoszą rzeczywiste ograniczenie emisji i nie konkurują z żywnością. Oczywiście, nie wycofujemy się zupełnie z biopaliw pierwszej generacji, ale wysyłamy wyraźny sygnał, że przyszły wzrost sektora biopaliw musi być stymulowany zaawansowanymi biopaliwami. Inne rozwiązania nie będą miały zrównoważonego charakteru.”.

Biopaliwa produkowane z zachowaniem zasad zrównoważonego rozwoju i w ramach efektywnych procesów stanowią niskoemisyjną alternatywę dla paliw kopalnych w unijnym koszyku energetycznym, w szczególności w transporcie. Ich magazynowanie i dystrybucja są proste, biopaliwa mają także wysoką gęstość energetyczną i zwykle są źródłem znacznie mniejszych emisji gazów cieplarnianych niż ropa naftowa, gaz ziemny czy węgiel. Tylko biopaliwa, które spełniają wszystkie kryteria zrównoważonego rozwoju, kwalifikują się do otrzymania wsparcia publicznego na rynku europejskim.

W miarę rozwoju rynku biopaliw okazało się, że biopaliwa różnią się pomiędzy sobą, jeżeli chodzi o generowane emisje gazów cieplarnianych związane z użytkowaniem gruntów w skali globalnej. Ostatnie badania naukowe wykazały, że po uwzględnieniu pośredniej zmiany sposobu użytkowania gruntu, na przykład w sytuacji, gdy produkcja biopaliw prowadzi do przenoszenia produkcji żywności lub pasz na grunty nierolne takie jak lasy, niektóre biopaliwa mogą realnie powodować dodatkowe emisje gazów cieplarnianych, dorównujące emisjom z paliw kopalnych, które zastępują.

Komisja proponuje w związku z tym zmianę obecnych przepisów w sprawie biopaliw ustanowionych w dyrektywie w sprawie energii ze źródeł odnawialnych⁵ i dyrektywy w sprawie jakości paliw⁶, w szczególności poprzez:

- zwiększenie do 60 proc. minimalnego progu ograniczenia emisji gazów cieplarnianych w odniesieniu nowych instalacji w celu poprawy efektywności procesów produkcji biopaliw, jak również w celu zniechęcenia do dalszych inwestycji w instalacje o słabych parametrach emisji gazów cieplarnianych;
- włączenie czynników dotyczących pośredniej zmiany sposobu użytkowania gruntu do składanych przez dostawców paliw i państwa członkowskie sprawozdań dotyczących ograniczania emisji gazów cieplarnianych dzięki biopaliwom i biopłynom;

⁵ Dyrektywa 2009/28/WE w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych

⁶ Dyrektywa 98/70/WE odnosząca się do jakości benzyny i olejów napędowych

- ograniczenie do 2020 r. do obecnego poziomu zużycia, tj. 5 proc., ilości biopaliw i biopłynów produkowanych z upraw roślin spożywczych, które mogą być zaliczane na poczet unijnego celu zakładającego uzyskanie do 2020 r. 10 proc. udziału energii odnawialnej w sektorze transportu, przy utrzymaniu niezmiennych celów dotyczących łącznego udziału energii odnawialnej i ograniczenia intensywności emisji;
- stworzenie zachęt rynkowych dla biopaliw, które są źródłem zerowych lub minimalnych emisji wynikających z pośredniej zmiany sposobu użytkowania gruntu, a w szczególności dla biopaliw 2. i 3. generacji produkowanych z surowców niepowodujących dodatkowego zapotrzebowania na grunty, w tym alg, słomy i różnego rodzaju odpadów, ponieważ będą one wносить większy wkład w realizację celu zakładającego osiągnięcie 10 proc. udziału energii odnawialnej w transporcie, który został wyznaczony w dyrektywie w sprawie energii ze źródeł odnawialnych.

Za pomocą tych nowych środków Komisja pragnie wspierać biopaliwa, które przyczyniają się do osiągnięcia znacznych ograniczeń emisji, nie konkurują bezpośrednio z produkcją żywności i jednocześnie spełniają w większym stopniu kryteria zrównoważonego rozwoju. Chociaż obecny wniosek nie ma wpływu na udzielanie przez państwa członkowskie zachęt finansowych dotyczących biopaliw, to jednak Komisja jest zdania, że w okresie po 2020 r. wsparcie finansowe powinny otrzymywać tylko te biopaliwa, które prowadzą do znacznego ograniczenia emisji gazów cieplarnianych i nie są produkowane z upraw żywnościowych ani paszowych.

- **Kontekst:**

Dyrektywa z 2009 r. w sprawie energii ze źródeł odnawialnych wymaga, aby sektor transportu osiągnął do 2020 r. 10 procentowy udział energii ze źródeł odnawialnych; w dyrektywie w sprawie jakości paliw wyznaczono cel dotyczący ograniczenia o 6 proc. emisji gazów cieplarnianych powodowanych przez paliwa stosowane w sektorze transportu do 2020 r. Przewiduje się, że biopaliwa stanowiąc będą istotny wkład w osiągnięcie tych celów.

Aby zapobiec ewentualnym niekorzystnym skutkom ubocznym, w obu dyrektywach określono kryteria zrównoważonego rozwoju, które muszą być spełnione, aby biopaliwa i biopłyny mogły zostać zaliczone na poczet tych celów i otrzymać wsparcie.

Kryteria zrównoważonego rozwoju obowiązujące obecnie w odniesieniu do biopaliw zapobiegają bezpośredniemu przekształcaniu lasów, terenów podmokłych i obszarów o dużej bioróżnorodności do celów produkcji biopaliw oraz wymagają, aby emisje gazów cieplarnianych z biopaliw były o co najmniej 35 proc. mniejsze od emisji powodowanych przez zastępowane paliwa kopalne. W 2017 r. wartość tego proggu wzrosła do 50 proc.

Istnieje jednak ryzyko, że część dodatkowego popytu na biopaliwa zostanie zaspokojona poprzez zwiększenie powierzchni upraw rolniczych na całym świecie, prowadząc do pośredniego zwiększenia emisji na skutek przekształceń gruntów. W związku z tym Komisja została poproszona o przeanalizowanie wpływu pośredniej zmiany sposobu użytkowania gruntu na emisje gazów cieplarnianych i przedstawienie wniosku ustawodawczego mającego na celu zminimalizowanie tych skutków.

- **Propozycja KE ws. biopaliw skrytykowana przez przemysł i Zielonych**

W celu zmniejszenia wzrostu produkcji biopaliw z upraw i promowania biopaliwa z odpadów, KE chce ograniczyć do 5 proc. możliwość zaliczania biopaliw z upraw do realizacji celu OZE i wycofać subsydia po 2020 roku. Plany KE zostały skrytykowane przez przemysł i Zielonych, choć z różnych powodów.

„Dzisiejsza propozycja nie spowoduje zamknięcia fabryk (instalacji do biopaliw pierwszej generacji) od jutra. (...) To jest sygnał, że biopaliwa pierwszej generacji nie są przyszłością dla Europy” - mówiła podczas konferencji prasowej komisarz UE ds. klimatu **Connie Hedegaard**. Dodała, że trzeba zadać sobie pytanie, czy UE chce produkować biopaliwa ze zmniejszających się zasobów żywności, podkreśliła też, że „niektóre biopaliwa są równie złe, a nawet gorsze od paliw kopalnych, które zastępują”.

Zgodnie z projektem KE kraje UE będą mogły tylko w połowie realizować biopaliwami pierwszej generacji unijny cel 10-procentowego udziału energii ze źródeł odnawialnych w transporcie do 2020 r. Biopaliwa te mają być też wykluczone z subsydiowania po 2020 r. Subsydia możliwe będą tylko wtedy, gdy biopaliwa przyczynią się do znacznego zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych i gdy nie będą produkowane z roślin używanych do produkcji żywności i pasz, tylko np. z odpadów rolnych, leśnych, słomy i alg (tzw. biopaliwa drugiej i trzeciej generacji). Ponadto takie paliwa będą mogły być wliczane nawet czterokrotnie do realizacji 10-procentowego celu energii odnawialnej.

Wbrew wcześniejszym przeciekom KE nie zaproponowała wprowadzenia tzw. przelicznika efektu ILUC do dyrektywy o jakości paliw, która wymaga 6 proc. redukcji emisji CO₂ z paliw transportowych. Będzie tylko obowiązek raportowania dla krajów i dostawców paliw o tym, jakich paliw używali dla osiągnięcia celów klimatycznych obu dyrektyw (o energii odnawialnej i jakości paliw).

Efekt ILUC (z ang. indirect land use change) to zwiększona emisja CO₂ w związku ze zmianą użytkowania gruntów. By uprawiać zboże pod biopaliwa (np. kukurydzę, rzepak i soję), bywają zaorywane tereny dziewicze, łąki, a nawet wycinane lasy.

„Wiemy, że ta propozycja nie jest prawdopodobnie idealna, ale z czasem będziemy wiedzieć więcej (nt. ILUC)” - powiedział komisarz UE ds. energii **Guenther Oettinger**.

Urzednicy KE zapewniali jednak, że szkodliwe biopaliwa będą stopniowo eliminowane dzięki zwiększeniu w dyrektywie paliwowej i o energii odnawialnej obowiązkowej oszczędności emisji CO₂ w nowych instalacjach biopaliwowych względem paliw kopalnych - z obecnych 35 proc. do 50 proc. w 2017 r. Przelicznik ILUC może być natomiast wprowadzony od 2021 r., gdy będzie więcej danych naukowych.

Propozycje KE jeszcze przed publikacją wzbudziły ostry sprzeciw przemysłu biopaliwowego, zwłaszcza producentów biodiesla. Argumentowali oni, że uwzględnianie ILUC w unijnych wymogach doprowadzi do zaprzepaszczenia miliardowych inwestycji oraz zagrozi setkom tysięcy miejsc pracy.

„Zwrot KE w polityce biopaliwowej zdziesiątkuje przemysł biopaliwowy w środku kryzysu gospodarczego” - napisały we wspólnym oświadczeniu organizacje przemysłowe i rolne: COCERAL, Copa-Cogeca, The European Biodiesel Board, The European Oilseed Alliance, ePURE i FEDIOL oraz The European Confederation of European Beet Growers.

Z taką oceną nie zgadzają się ekologiczne organizacje pozarządowe; uważają, że propozycja KE jest za mało ambitna, bo zakłada tylko monitorowanie ILUC, a nie stosowanie go w przelicznikach, by wyeliminować szkodliwe biopaliwa.

„Chociaż nauka dowiodła, że po uwzględnieniu pośrednich emisji (ILUC) niektóre biopaliwa mają większy (negatywny) wpływ na klimat niż paliwa kopalne, Komisja nie wykorzystała tego jako okazji, by przekierować produkcję w kierunku bardziej

zrównoważonych biopaliw” - oświadczyła w środę Nusa Urbancic z organizacji Transport&Environment.

„Jeśli propozycja KE wejdzie w życie, biopaliwa bardziej szkodliwe dla środowiska niż ropa naftowa będą wciąż używane, by spełnić zielone cele w transporcie” - napisała Franziska Achterberg z Greenpeace w Brukseli.

17 września Oxfam (międzynarodowa organizacja humanitarna walcząca z głodem na świecie) opublikował raport, w którym apelował, by UE w erze zagrożenia głodem wskutek rosnących cen żywności przemyślała swoją politykę w dziedzinie wspierania biopaliw. Zdaniem organizacji grunty użyte pod uprawy na biopaliwa, zamiast napędzać europejskie samochody, tylko w jednym roku mogłyby dać plony pszenicy i kukurydzy wystarczające do nakarmienia 127 mln ludzi. Ponadto - wg Oxfam - ze względu na uprawy pod biopaliwa ludzie w krajach Trzeciego Świata są "wypychani" ze swojej ziemi, co pogłębia głód i nędzę.

- **Dodatkowe informacje:**

Wniosek ws. dyrektywy PE i Rady zmieniający dyrektywę 98/70/WE odnoszącą się do jakości benzyny i olejów napędowych oraz zmieniająca dyrektywę 2009/28/WE w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0595:FIN:PL:PDF>

Streszczenie – w języku angielskim:

http://ec.europa.eu/clima/policies/transport/fuel/docs/swd_2012_344_en.pdf

Ocena wpływu – w języku angielskim:

http://ec.europa.eu/clima/policies/transport/fuel/docs/swd_2012_343_en.pdf

Więcej informacji na temat biopaliw – zmiana sposobu użytkowania gruntu:

http://ec.europa.eu/energy/renewables/biofuels/land_use_change_en.htm

Więcej informacji na temat dyrektywy w sprawie energii ze źródeł odnawialnych – cele na 2020 r.:

http://ec.europa.eu/energy/renewables/targets_en.htm

Więcej informacji na temat dyrektywy w sprawie jakości paliw:

http://ec.europa.eu/clima/policies/transport/fuel/index_en.htm

16. ŚRODOWISKO - Osiem miast ubiega się o tytuł „Zielonej Stolicy Europy” w 2015 r.

Upłynął już termin składania zgłoszeń do konkursu o tytuł „Zielonej Stolicy Europy” w 2015 r. O nagrodę ubiegają się następujące miasta:

Bristol (Zjednoczone Królestwo)

Bruksela (Belgia)

Bydgoszcz (Polska)

Dublin (Irlandia)

Glasgow (Zjednoczone Królestwo)

Kaunas (Litwa)

Kutahya (Turcja)

Lublana (Słowenia)

Europejski komisarz ds. środowiska Janez Potočnik stwierdził: „To już szósta edycja konkursu o tytuł „Zielonej Stolicy Europy”. Z zadowoleniem zauważamy, że miasta, które już wcześniej ubiegały się o ten tytuł, robią to ponownie, a miasta biorące udział w konkursie po raz pierwszy wykazują prawdziwe zainteresowanie. Wiele miast z Unii Europejskiej, wprowadzając nowatorskie innowacyjne rozwiązania problemów dotyczących ochrony środowiska, wyznacza światowe standardy w zakresie zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich. Tytuł „Zielonej Stolicy Europy” stanowi niepowtarzalną okazję do podzielenia się tą wiedzą z resztą Europy.”

Nagrodę „Zielona Stolica Europy” przyznaje się miastu wprowadzającemu nowatorskie rozwiązania przyjazne dla środowiska. Zespół międzynarodowych ekspertów przeprowadzi teraz techniczną ocenę wszystkich zgłoszeń na podstawie dwunastu kryteriów, które obejmują: zmianę klimatu i efektywność energetyczną, transport lokalny zorganizowany z poszanowaniem zasady zrównoważonego rozwoju, jakość powietrza atmosferycznego i poziom hałasu, miejskie tereny zielone i zrównoważoną gospodarkę gruntami, ochronę przyrody i różnorodności biologicznej, gospodarowanie odpadami, zużycie wody i oczyszczanie ścieków, ekoinnowacje i trwałe zatrudnienie oraz zarządzanie środowiskiem przez władze lokalne.

W 2013 r. finaliści konkursu zostaną poproszeni o przedstawienie swoich kandydatur międzynarodowemu jury, które oceni ich zaangażowanie w poprawę stanu środowiska naturalnego, poziom ambicji ich celów na przyszłość, działania komunikacyjne oraz zakres, w jakim miasta te mogą stanowić wzór do naśladowania i propagować najlepsze praktyki w innych miastach europejskich. Takie wyróżnienie nie tylko

stanowi inspirację dla innych miast, lecz również zwiększa popularność i atrakcyjność miasta-laureata, przyciągając do niego turystów, a także nowych mieszkańców i pracowników.

Wyniki konkursu zostaną ogłoszone w czerwcu we francuskim Nantes („Zielona Stolica Europy” w 2013 r.).

- **Kontekst**

Odkąd w 2010 r. ustanowiono nagrodę „Zielona Stolica Europy” tytuł ten przyznano czterem miastom. Pierwszą edycję konkursu wygrał Sztokholm, a następną w 2011 r. – Hamburg. Obecnie tytuł „Zielonej Stolicy Europy” posiada miasto Vitoria-Gasteiz w Hiszpanii. W 2013 r. będzie to Nantes, a w 2014 r. – Kopenhaga.

W skład jury konkursu wchodzi przedstawiciele Komisji Europejskiej, Parlamentu Europejskiego, Komitetu Regionów, Europejskiej Agencji Środowiska, ICLEI – stowarzyszenia samorządów lokalnych na rzecz zrównoważonego rozwoju, Biura Porozumienia Między Burmistrzami oraz Europejskiego Biura Ochrony Środowiska.

- **Dodatkowe informacje:**

http://ec.europa.eu/environment/europeangreencapital/index_en.htm

17. ŚRODOWISKO - UE/ Przyjęto dyrektywę ograniczającą emisje siarki m.in. na Bałtyku

Ministrowie "27" przyjęli dyrektywę wyznaczającą nowe limity zawartości siarki w paliwie do statków. Tymczasem polscy armatorzy i władze woj. zachodniopomorskiego obawiają się, że nowe limity przyczynią się do bankructw armatorów i małych portów.

Obrađujący w Luksemburgu ministrowie transportu z krajów UE (Rada UE) przyjęli nowelizację dyrektywy określającej dozwolony limit zawartości siarki w paliwie wszystkich jednostek pływających na wodach Bałtyku, Morza Północnego i Kanału La Manche (obszar SECA). Zgodnie z nowymi przepisami, limit ten ma być od 1 stycznia 2015 r. obniżony do 0,1 proc. z obecnego 1 proc. Ponadto do 0,5 proc. do 2020 r. z obecnych 3,5 proc. ma być obniżona dozwolona zawartość siarki w paliwie statków pływających na unijnych wodach poza SECA.

„Ze względu na spalanie paliwa z dużą zawartości siarki, żegluga morska przyczynia się do zanieczyszczenia powietrza dwutlenkiem siarki i pyłem zawieszonym, co szkodzi zdrowiu” - czytamy w komunikacie Rady UE. „Dlatego dyrektywa ma na celu znaczne zmniejszenie emisji i zapewnienie ochrony zdrowia i środowiska poprzez wdrożenie najnowszych zasad Międzynarodowej Organizacji Morskiej” - głosi dalej komunikat.

Dyrektywa zobowiązuje też kraje UE do wyznaczenia kar za łamanie limitów zawartości siarki w wysokości „co najmniej równej korzyściom wynikającym z łamania przepisów dyrektywy”.

Jednocześnie w nowych przepisach wzięto pod uwagę koszt wdrażania nowych limitów.

„Ponieważ koszty nowych wymogów redukcji zawartości siarki mogą mieć negatywne skutki na konkurencyjność przemysłu (...) kraje UE mogą wesprzeć operatorów zgodnie z zasadami (dopuszczalnej) pomocy publicznej” - podkreślają służby prasowe Rady UE. Sposobów na wsparcie w ramach istniejących instrumentów finansowych ma też szukać Komisja Europejska, m.in., by rozwijać alternatywne technologie obniżania emisji ze statków.

Zagrożeń dla gospodarki morskiej, w tym bankructw armatorów i małych portów, obawiają się po wejściu w życie unijnej dyrektywy w sprawie emisji siarki przez statki na Bałtyku, przedstawiciele polskiej branży morskiej i władze woj. zachodniopomorskiego.

„To będzie sytuacja bardzo niekorzystna dla tej części Europy (północnej)” mówił dziennikarzom marszałek województwa zachodniopomorskiego Olgierd Geblewicz. Jego zdaniem Parlament Europejski, przyjmując dyrektywę we wrześniu, nie do końca zauważył, jakie skutki może ona wyrzucić na stan gospodarki. "Na wolnym europejskim rynku wszyscy powinni mieć równe warunki konkurencji" - podkreślał marszałek.

Także dyrektor Polskiej Żeglugi Morskiej Paweł Szykaruk podkreślał, że nowe przepisy stawiają pod znakiem zapytania przyszłość żeglugi przybrzeżnej. „Jak się szacuje, nowe limity sprawią, że koszty paliwa wzrosną aż o 50-60 proc. Tak skokowa zmiana pociągnie za sobą nieuchronnie falę bankructw małych armatorów, portów i przedsiębiorstw związanych z branżą morską” - mówił.

Instalacja płuczki, specjalistycznego urządzenia do odsiarczania paliwa, to koszt od 3,5 do 6 mln euro dla jednego statku. Np. Finlandia oceniła skutki finansowe dla swego przemysłu morskiego po wprowadzeniu dyrektywy na 600 mln euro rocznie.

Nowa dyrektywa wejdzie w życie 20 dni po opublikowaniu jej w dzienniku ustawowym UE, następnie kraje UE będą miały 18 miesięcy na wdrożenie nowych przepisów do krajowego prawodawstwa.

18. ŚRODOWISKO I TRANSPORT - Śródlądowe drogi wodne a ochrona przyrody: nowe wytyczne

Komisja wydała 18 października 2012 r. nowe wytyczne w sprawie żeglugi śródlądowej i ochrony przyrody, aby wesprzeć ten ważny sektor w stosowaniu prawodawstwa UE w zakresie środowiska naturalnego. Wytyczne pt. „Transport wodny śródlądowy i sieć Natura 2000 – zrównoważony rozwój śródlądowych dróg wodnych i zarządzanie nimi w kontekście dyrektywy ptasiej i siedliskowej” wyjaśniają, jak można w najlepszy sposób zapewnić zgodność działań związanych z żeglugą śródlądową z ogólną polityką UE w zakresie ochrony środowiska, a w szczególności z przepisami dotyczącymi ochrony przyrody. Dokument podkreśla również znaczenie żeglugi śródlądowej dla zapewnienia zrównoważonego charakteru unijnej sieci transportowej w długiej perspektywie i zwraca uwagę na dotychczasowe osiągnięcia tego sektora we włączaniu kwestii ochrony przyrody do swojej działalności.

„Transport wodny śródlądowy odgrywa ważną rolę w przewozie towarów w wielu częściach Europy” - powiedział **Siiim Kallas**, wiceprzewodniczący Komisji i komisarz ds. transportu. „Sektor ten uważa się za bezpieczny, energooszczędny i bardziej przyjazny dla środowiska w porównaniu z innymi rodzajami transportu. Jednak z uwagi na to, że jest to jeden z wielu użytkowników naszych rzek, jego rozwój musi przebiegać w sposób zrównoważony pod względem ekologicznym.” Janez Potočnik, komisarz ds. środowiska, wyraził nadzieję, że dokument będzie „użytecznym narzędziem dla lepszego porozumienia między inwestorami, planistami, decydentami i osobami działającymi na rzecz ochrony przyrody, umożliwiając im opracowywanie projektów zrównoważonej żeglugi, które będą odpowiadać celom transportu śródlądowego przy jednoczesnym poszanowaniu walorów środowiskowych rzek.”

W wytycznych przyjęto całościowe podejście do transportu wodnego śródlądowego i ochrony przyrody. Wytyczne wyjaśniają kontekst polityczny żeglugi śródlądowej oraz

zachowania różnorodności biologicznej w Europie. Podkreślają one, że obszary Natura 2000 wcale nie mają stanowić stref wyłączonych z rozwoju oraz że nowe projekty nie są wykluczone, pod warunkiem zagwarantowania wystarczającego poziomu ochrony przyrody. Dokument wyjaśnia również obowiązki prawne podmiotów opracowujących plany rozwoju infrastruktury i nią zarządzających z perspektywy prawodawstwa UE w zakresie środowiska naturalnego, ze szczególnym uwzględnieniem dyrektywy ptasiej i siedliskowej. Przedstawiono w nim szereg studiów przypadku, wraz z przykładami dobrych praktyk, które prezentują, w jaki sposób można pogodzić rozwój śródlądowych dróg wodnych i zarządzanie nimi z ochroną przyrody. W dokumencie podkreślono zwłaszcza korzyści zintegrowanego planowania, gdzie wymogi w zakresie ochrony środowiska są brane pod uwagę na każdym etapie procesu rozwoju infrastruktury i gdzie zapewnia się aktywny i przejrzysty udział różnych zainteresowanych stron, w tym organizacji pozarządowych i społeczeństwa obywatelskiego, co gwarantuje osiągnięcie rozwiązań korzystnych dla obu stron.

To już czwarte wytyczne dotyczące stosowania unijnego prawodawstwa przez strategiczne sektory UE. Wcześniej opublikowane wytyczne dotyczyły energii wiatru, wydobywania surowców nieenergetycznych oraz rozwoju w portach i obszarach przyujściowych.

- **Kontekst**

Natura 2000 jest ogromną ogólnoeuropejską siecią obszarów, na których działalność człowieka idzie w parze z ochroną przyrody. Obejmuje ona obecnie prawie 18 proc. obszarów lądowych UE i ponad 145 tys. km² obszarów morskich. Na obszarach należących do sieci nadal można prowadzić działalność, taką jak rolnictwo, transport, rozwój infrastruktury, turystyka, leśnictwo i rekreacja, jeżeli ma ona zrównoważony charakter i pozostaje zgodna z przepisami w zakresie ochrony środowiska naturalnego.

Różnorodność biologiczna – rozumiana jako ograniczony zasób, jakim jest różnorodność form życia na ziemi – jest w niebezpieczeństwie. W wyniku działalności człowieka gatunki giną na niespotykaną dotychczas skalę, co przynosi nieodwracalne skutki. Unia Europejska walczy z tym zjawiskiem i niedawno wyznaczyła sobie nowy cel, który polega na powstrzymaniu procesu utraty różnorodności biologicznej w Europie do 2020 r., na ochronie funkcji ekosystemów np. zapylania (oraz przywróceniu funkcji, które uległy pogorszeniu), a także na zwiększeniu wkładu UE w odwrócenie procesu utraty różnorodności biologicznej na świecie. Natura 2000 to jeden z najważniejszych instrumentów koniecznych do osiągnięcia tego celu.

Rocznie na śródlądowych drogach wodnych wykonuje się przeciętnie ok. 140 mld tonokilometrów pracy przewozowej, co odpowiada transportowi ok. 500 mln ton ładunku. Unijna sieć obejmuje ok. 37 tys. km śródlądowych dróg wodnych w 20 państwach członkowskich; 12 państw członkowskich jest bezpośrednio powiązanych ze sobą śródlądowymi drogami wodnymi. Choć ten rodzaj transportu stanowi jedynie niewielki odsetek całkowitej unijnej sieci i działalności transportowej, nadal odpowiada on za ogromne ilości transportowanych towarów za pomocą sieci, która oferuje znaczące wolne zdolności przepustowe i może odciążyć najbardziej obciążone części unijnej sieci drogowej i kolejowej.

„Plan utworzenia jednolitego europejskiego obszaru transportu – dążenie do osiągnięcia konkurencyjnego i zasobooszczędnego systemu transportu” określa ogólny unijny cel, jakim jest obniżenie związanych z transportem emisji gazów cieplarnianych o 60 proc. do 2050 r., uwzględniając jednocześnie spodziewane zwiększone zapotrzebowanie w zakresie mobilności. W wytycznych uznano, że cel ten można osiągnąć jedynie wtedy, gdy wszystkie rodzaje transportu będą przyczyniać się, w ramach swoich możliwości, do tworzenia zrównoważonego, zintegrowanego systemu transportowego przyszłości.

Wykorzystanie potencjału transportu wodnego śródlądowego jest istotnym elementem kombinacji poszczególnych dziedzin unijnej polityki transportowej.

- **Dodatkowe informacje:**

Wytyczne na temat transportu wodnego śródlądowego i sieci Natura 2000:

http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/IWT_BHD_Guidelines.pdf

Wytyczne dotyczące zarządzania obszarami Natura 2000:

http://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/guidance_en.htm

Więcej informacji na temat ostatnich zmian w zakresie polityki w sektorze transportu wodnego śródlądowego można znaleźć na stronie internetowej:

http://ec.europa.eu/transport/inland/promotion/doc/2012_0168_final_sw.pdf

19. OCHRONA KLIMATU - Komisja łączy siły z przedsiębiorstwami, organizacjami środowiskowymi i uniwersytetami w celu promowania rozwiązań związanych z klimatem

Connie Hedegaard – komisarz UE ds. działań w dziedzinie klimatu – zainauguowała ogólnoeuropejską kampanię komunikacyjną we współpracy z ponad 70 organizacjami

z całej Europy. Kampania, której przyświeca hasło „Świat, jaki lubisz. Klimat, który Ci odpowiada.” ma na celu położenie nacisku na praktyczne rozwiązania związane z debatą w sprawie zmiany klimatu oraz wykazanie, że działania dotyczące klimatu mogą zwiększyć dobrobyt i przynieść korzyści gospodarcze obywatelom Europy.

W całej Europie można znaleźć wiele przykładów inteligentnych i innowacyjnych rozwiązań w dziedzinie klimatu prowadzących do ograniczenia zanieczyszczenia CO₂ i poprawy jakości życia Europejczyków. Przykładowo na dworcu głównym w Sztokholmie wykorzystuje się ciepło ciał pasażerów do ogrzania pobliskiego biurowca. Prowadzi to nie tylko do ograniczenia emisji, ale także zmniejszenia rachunków za energię dla tego budynku o 20-25 proc. Duńska szkoła Gedved w miejscowości Horsens oszczędza rocznie 30 tys. euro dzięki wykorzystaniu energii słonecznej. Zaoszczędzone kwoty wydaje się na poprawę edukacji.

Podobne rozwiązania przynoszące korzyści wszystkim zainteresowanym – pozwalające na uzyskanie oszczędności pieniędzy, czasu i ograniczenie emisji gazów cieplarnianych – są głównym celem kampanii komunikacyjnej, którą komisarz Hedegaard zainaugurowała w londyńskim ratuszu.

„Mamy wybór: możemy DZIAŁAĆ, wykorzystując wiedzę na temat zmiany klimatu albo siedzieć beczynnie i obserwować pogarszającą się sytuację. Obie opcje kosztują. Dlaczego więc nie mielibyśmy stworzyć świata, jaki lubimy, z klimatem, który nam odpowiada – dopóki mamy na to jeszcze czas? Celem kampanii jest skoncentrowanie debaty na możliwych rozwiązaniach i powodach, dla których ich nie stosujemy” - powiedziała Connie Hedegaard.

Strona internetowa kampanii będzie wkrótce dostępna we wszystkich 23 językach UE. Ma się stać platformą, na której obywatele, przedsiębiorstwa i grupy lokalne będą mogli przedstawiać, promować i omawiać rozwiązania służące ograniczeniu emisji oraz uczestniczyć w ogólnoeuropejskim konkursie na najlepsze i najbardziej oryginalne rozwiązanie.

Centralnym elementem kampanii są partnerstwa z organizacjami o podobnych dążeniach. Obecnie do partnerów kampanii należy ponad 70 organizacji obejmujących stowarzyszenia biznesowe, uniwersytety, organizacje pozarządowe i instytucje rządowe. W miarę rozwoju kampanii uczestniczyć w niej będzie coraz więcej podmiotów.

Podczas inauguracji pod hasłem „Wizje świata, jaki lubisz” komisarz Hedegaard, Sekretarz Stanu Wielkiej Brytanii ds. Energii i Zmiany Klimatu Ed Davey, hiszpański Sekretarz Stanu ds. Środowiska Federico Ramos de Armas oraz inni prelegenci rozpoczęli debatę, w której uczestniczyli również partnerzy kampanii i obywatele. Dyskusję można oglądać na żywo na stronie kampanii na Facebooku oraz komentować na Twitterze.

W latach 2012-2013 zorganizowane zostaną kolejne imprezy w różnych państwach członkowskich, w tym w Bułgarii, Polsce, Portugalii i we Włoszech.

- **Kontekst**

Kampania potrwa do końca 2013 r. Zademonstrowane zostaną istniejące opłacalne rozwiązania w zakresie spełnienia celu UE polegającego na ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych o 80-95 proc. do 2050 r.

Stanowi ona uzupełnienie „Planu działania prowadzącego do przejścia na konkurencyjną gospodarkę niskoemisyjną do 2050 r.” Komisji z marca 2011 r., w którym określono sposoby znacznych, ale opłacalnych ograniczeń emisji w głównych sektorach gospodarki. W planie działania wykazano, że stworzenie gospodarki niskowęglowej umożliwi zwiększenie inwestycji w „czyste” technologie i infrastrukturę – np. inteligentne sieci elektryczne - oraz znaczne zmniejszenie importu ropy i gazu.

W średnioterminowej perspektywie do 2020 r. UE zamierza ograniczyć emisje gazów cieplarnianych o 20 proc, zwiększyć efektywność energetyczną o 20 proc. i zwiększyć udział energii ze źródeł odnawialnych w koszyku energetycznym do 20 proc. Obecnie emisje UE są o 17 proc. niższe niż w roku 1990.

- **Dodatkowe informacje**

Strona internetowa kampanii: <http://world-you-like.europa.eu>. Na stronie dostępne są informacje prasowe i zdjęcia.

Lista projektów w całej UE: <http://world-you-like.europa.eu/en/success-stories>

Dalsze informacje na temat „Planu działania prowadzącego do przejścia na konkurencyjną gospodarkę niskoemisyjną do 2050 r.” znajdują się na stronie internetowej DG ds. Działań w dziedzinie Klimatu:

http://ec.europa.eu/clima/policies/roadmap/index_en.htm

20. NOWOCZESNE TECHNOLOGIE - Nanomateriały: indywidualnie podejście do kwestii bezpieczeństwa w przelomowej technologii

Nanotechnologia to szybko rozwijająca się dziś dziedzina, w której może dojść do istotnie zmieniającej sytuację rynkową przelomów technologicznych i która może pobudzić wzrost gospodarczy. W uznaniu tego faktu, w dniu 3 października 2012 r. Komisja Europejska przyjęła komunikat w sprawie drugiego przeglądu regulacyjnego poświęconego nanomateriałom, uwzględniający również plany Komisji w zakresie udoskonalenia prawa UE w celu zagwarantowania bezpiecznego stosowania nanomateriałów.

W komunikacie podkreślono zróżnicowany charakter i rodzaje nanomateriałów, począwszy od materiałów codziennego użytku, które bezpiecznie stosujemy od dziesięcioleci (np. w oponach lub jako antykoagulanty w żywności) do wysoce zaawansowanych materiałów stosowanych w przemyśle i w terapiach nowotworowych. Coraz więcej wiadomo na temat niebezpiecznych właściwości nanomateriałów. Nie poddają się one kategoryzacji, a to uzasadnia konieczność przeprowadzania ocen ryzyka związanych z konkretnym zastosowaniem.

W związku z tym, zamiast traktować wszystkie nanomateriały jednakowo, należy zastosować indywidualne podejście do oceny ryzyka, z wykorzystaniem strategii opartych na informacjach o potencjalnym ryzyku pod względem narażenia lub zagrożenia. Komunikat został przedstawiony wspólnie przez komisarzy Komisji Europejskiej: Antonio Tajaniego, Janeza Potočnika, Johna Dalliego, Máire Geoghegan-Quinn.

- **Nanomateriały wymagają oceny**

W świetle obecnej wiedzy i opinii unijnych komitetów naukowych i doradczych oraz niezależnych podmiotów zajmujących się oceną ryzyka nanomateriały przypominają normalne chemikalia/substancje pod tym względem, że niektóre z nich mogą być toksyczne, a inne nie. Ewentualne ryzyko związane jest z konkretnymi nanomateriałami i konkretnymi zastosowaniami. Dlatego też w przypadku nanomateriałów konieczna jest ocena ryzyka, która powinna być przeprowadzana indywidualnie w każdym przypadku, z wykorzystaniem stosownych informacji. Obecne metody oceny ryzyka mają w tym względzie zastosowanie, chociaż wciąż konieczne są dalsze prace nad szczególnymi aspektami tego procesu.

Duże wyzwania wiążą się przede wszystkim z ustanowieniem zatwierdzonych metod i przyrządów służących wykrywaniu, charakteryzowaniu i analizie nanomateriałów, opracowaniem kompletnych informacji na temat zagrożeń związanych z nanomateriałami oraz opracowaniem metod oceny narażenia na nanomateriały.

Najnowsza [definicja nanomateriałów](#) zostanie, w stosownych przypadkach, włączona do przepisów unijnych. Komisja pracuje obecnie nad opracowaniem metod wykrywania, pomiaru i monitorowania nanomateriałów oraz nad ich walidacją, aby zapewnić należyte wdrożenie wspomnianej definicji.

- **REACH to odpowiednie ramy dla zarządzania nanomateriałami**

Ogólnie rzecz biorąc, Komisja jest przekonana, że REACH zapewnia najlepsze możliwe ramy zarządzania ryzykiem związanym z nanomateriałami, tam gdzie występują one jako substancje lub mieszaniny, przy czym jednak stwierdzono konieczność wprowadzenia w tych ramach bardziej szczegółowych wymogów dotyczących nanomateriałów. Komisja przewiduje wprowadzenie zmian w niektórych załącznikach do rozporządzenia REACH i zachęca Europejską Agencję Chemikaliów do dalszego opracowywania wytycznych dotyczących rejestracji dla okresu po 2013 r.

- **Kolejne działania**

W celu poprawy dostępności informacji na temat nanomateriałów Komisja stworzy platformę internetową z odnośnikami do wszelkich istotnych źródeł informacji, w tym do rejestrów, na poziomie krajowym albo na poziomie sektora, jeśli takie istnieją. Jednocześnie Komisja zainicjuje ocenę skutków w celu określenia i opracowania najważniejszych środków służących zwiększeniu przejrzystości i zapewnieniu nadzoru regulacyjnego, w tym kompleksową analizę potrzeb w zakresie gromadzenia w tym celu stosownych danych. Analiza ta obejmie nanomateriały, które obecnie nie wchodzą w zakres istniejących systemów zgłoszeń, rejestracji lub udzielania zezwoleń.

- **Przebieg procedury**

Nanomateriały to materiały, które często mają szczególne właściwości, ze względu na małe rozmiary ich cząsteczek. Światowy rynek nanomateriałów szacuje się na 11 mln ton o wartości rynkowej 20 mld euro. W chwili obecnej bezpośrednio zatrudnienie w sektorze nanotechnologii w Europie szacuje się na 300 000–400 000 miejsc pracy. Nadal jest on zdominowany przez materiały, które są stosowane od dziesięcioleci, takie

jak sadza (głównie stosowana w oponach) lub syntetyczna krzemionka amorficzna (stosowana w wielu gałęziach przemysłu, w tym w oponach, jako wkład polimerowy, ale również w paście do zębów lub jako antykoagulant w żywności w proszku).

W ostatnich latach opracowano wiele nowych zastosowań z wykorzystaniem nanomateriałów. Środki te obejmują szereg produktów konsumpcyjnych, takich jak substancje promieniochronne w produktach do opalania i materiały włókiennicze zapobiegające powstawaniu nieprzyjemnego zapachu. Jednakże istnieje również wiele medycznych i technicznych zastosowań, takich jak terapie nowotworowe, baterie litowo-jonowe dla samochodów elektrycznych, czy panele słoneczne. Zastosowania te mogą potencjalnie prowadzić do znaczących przełomów technologicznych, dlatego nanotechnologię uznano za kluczową technologię wspomagającą. Prognozuje się, że wartość rynku produktów wykorzystujących nanotechnologię wzrośnie z 200 mld euro w 2009 r. do 2 bln euro do roku 2015.

Korzyści płynące z nanomateriałów to ratujące życie zastosowania w medycynie, inspirujące innowacje czy proste ulepszenia produktów konsumenckich. Podobnie, niebezpieczne właściwości i narażenie pracowników, konsumentów i środowiska naturalnego są zróżnicowane i wahają się od niewywierających wpływu po potencjalne zagrożenia, którym należy zapobiegać. Unia Europejska posiada instrumenty pozwalające zająć się tym problemem w zorganizowany sposób.

- **Dodatkowe informacje**

Komunikat w sprawie drugiego przeglądu regulacyjnego poświęconego nanomateriałom i dokumentu roboczego służb:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0572:FIN:PL:PDF>

Więcej informacji na temat przeglądu dotyczącego nanomateriałów:

http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/chemicals/reach/nanomaterials/index_en.htm

21. POLITYKA ROZWOJOWA - Zielone światło dla większej solidarności z krajami najuboższymi: nowy sondaż ujawnia szerokie poparcie dla pomocy na rzecz rozwoju

85 proc. obywateli UE jest zdania, że pomimo kryzysu gospodarczego Europa powinna w dalszym ciągu udzielać pomocy krajom rozwijającym się. Wyniki badania opinii publicznej zostały ujawnione przez unijnego komisarza ds. rozwoju, **Andrisa**

Piebalgsa, podczas obchodów Europejskich Dni Rozwoju. Nowe badanie Eurobarometru na temat rozwoju pokazuje, że 61 proc. Europejczyków opowiada się za zwiększeniem pomocy na rzecz walki z ubóstwem. Jednocześnie większość ankietowanych (55 proc.) uważa, że dynamicznie rozwijające się kraje wschodzące nie powinny już dłużej korzystać z pomocy. Zdaniem większości (61 proc.) pomoc powinna być skierowana przede wszystkim do państw o niestabilnej sytuacji, które na przykład zmagają się z konfliktami bądź klęskami żywiołowymi.

Europejczycy dostrzegają pozytywną rolę, jaką w krajach rozwijających się mogą odgrywać przedsiębiorstwa prywatne, głównie w dziedzinie tworzenia miejsc pracy (57 proc.), lecz oczekują także od zagranicznych przedsiębiorstw przestrzegania norm moralnych i etycznych przy projektach inwestycyjnych (81 proc.). Większość badanych (53 proc.) postrzega korupcję jako główną przeszkodę hamującą rozwój w krajach ubogich. Jednak zaledwie 44 proc. respondentów byłoby gotowych osobiście wydać więcej na produkty wspierające rozwój (np. towary posiadające certyfikat sprawiedliwego handlu).

Unijny komisarz ds. rozwoju, **Andris Piebalgs**, dodał: „Z zadowoleniem obserwuję, że dla większości Europejczyków solidarność pozostaje głęboko zakorzenioną wartością, choć sami mogą zmagać się z trudną sytuacją ekonomiczną. Unia Europejska już wkrótce ma podjąć decyzję w sprawie swojego budżetu na kolejnych siedem lat. Opinia publiczna wysyła przywódcom państw jednoznaczny sygnał: nie należy gromadzić oszczędności kosztem najbiedniejszych na całym świecie. Domaga się również gwarancji, że pomoc zostanie udzielona najbiedniejszym i przyniesie konkretne wyniki. Jest to w pełni zgodne z moim zamierzeniem, by przy udzielaniu pomocy koncentrować się na krajach najbardziej potrzebujących oraz by nadrzędnym celem polityki rozwoju uczynić wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu oraz prawa człowieka. Jestem również zaangażowany w to, by lepiej uwidaczniać postępy w walce z ubóstwem osiągnięte dzięki pomocy UE, co pozwoli zyskać większe zaufanie do naszych działań.”

Z okazji Europejskich Dni Rozwoju zorganizowanych w Brukseli w dniach 16-17 października przedstawione zostały wyniki badania Eurobarometru „Solidarność obejmująca cały świat – Europejczycy a rozwój”. W wydarzeniu tym uczestniczą przywódcy państw i szefowie rządów z Afryki, a także przedstawiciele instytucji unijnych, ministrowie państw UE, przedstawiciele instytucji ONZ, społeczeństwa obywatelskiego, środowiska akademickiego oraz sektora prywatnego. Dyskusje koncentrują się wokół następujących zagadnień:

- rolnictwa, bezpieczeństwa żywnościowego oraz odporności;

- ochrony socjalnej i nierówności społecznej;
- roli sektora prywatnego.

- **Główne tendencje w UE**

Kryzys gospodarczy nie ma wpływu na solidarność z ubogimi W Hiszpanii poparcie dla pomocy na rzecz ubogich utrzymuje się na tym samym poziomie od zeszł³ego roku (88 proc.). W Grecji i we Włoszech poziom ten nieznacznie się obniżył (spadek o 2 punkty procentowe), natomiast w Irlandii poparcie wzrosło o 3 punkty procentowe i wyniosło 88 proc. Tylko w Portugalii poparcie opinii publicznej dla pomocy wyraźnie zmalało (spadek o 10 punktów procentowych).

Słabnie osobiste zaangażowanie Europejczyków Tylko 44 proc. Europejczyków jest skłonnych wydać więcej na produkty (np. z certyfikatem sprawiedliwego handlu), by wspierać ludność w krajach rozwijających się (spadek o 3 punkty procentowe w porównaniu z 2011 r.). Respondenci w UE-15 dużo częściej są skłonni wydać więcej (50 proc. w porównaniu z 25 proc. w 12 nowych państwach członkowskich). Wśród obywateli sześciu państw odnotowano spadek o co najmniej 10 punktów procentowych, jeśli chodzi o chęć wydania większych kwot: Grecja (33 proc. obywateli jest skłonnych wydać więcej), Czechy (28 proc.), Słowenia (30 proc.), Hiszpania (35 proc.), Litwa (24 proc.) i Portugalia (12 proc.). Nie jest zaskoczeniem, że obywatele zamożniejszych państw są bardziej skłonni kupować produkty z certyfikatem sprawiedliwego handlu. Na ich czele znajdują się: Szwecja (76 proc.), Niderlandy (76 proc.) i Luksemburg (70 proc.).

Za zwiększeniem środków na pomoc na rzecz rozwoju opowiada się więcej obywateli w Europie Północno-Zachodniej, a mniej w Europie Południowo-Wschodniej. W Szwecji, Danii oraz Austrii przeważająca większość obywateli (odpowiednio 80 proc., 76 proc. i 74 proc.) popiera zwiększenie pomocy do 0,7 proc. PNB lub powyżej tego poziomu. Państwa, gdzie odsetek obywateli opowiadających się za zmniejszeniem pomocy jest najwyższy, to: Bułgaria (38 proc.), Słowenia (32 proc.) i Grecja (30 proc.).

- **Najważniejsze wyniki specjalnego badania Eurobarometru na temat rozwoju**

Odsetek Europejczyków popierających pomoc ubogim w krajach rozwijających się pozostaje niezmiennie na bardzo wysokim poziomie, tj. 85 proc. (2011 r.: 88 proc.). 37 proc. uważa, że taka pomoc jest „bardzo ważna”, zdaniem 48 proc. ankietowanych jest ona „raczej ważna”.

Sześciu na dziesięciu Europejczyków uważa, że pomimo kryzysu należy zwiększyć pomoc na rzecz krajów rozwijających się. Połowa respondentów (49 proc.) jest przekonana, że UE powinna dotrzymać przyrzeczenia zwiększenia pomocy na rzecz krajów rozwijających się. 12 proc. pytanym jest zdania, że zwiększenie pomocy nie powinno ograniczać się do obiecanego zakresu. Równocześnie 18 proc. uważa, że pomoc należy zmniejszyć, ponieważ Europy już na nią nie stać. Odsetek Europejczyków, którzy podzielają ten pogląd, zwiększył się o 7 punktów procentowych w porównaniu z 2009 r. (11 proc.).

61 proc. Europejczyków uważa, że priorytetowo należy traktować pomoc na rzecz państw o niestabilnej sytuacji (np. w wyniku konfliktu bądź klęski żywiołowej). Na pytanie, czy UE powinna pomagać krajom rozwijającym się, bez względu na to, czy znajdują się one w niestabilnej sytuacji bądź nie, pozytywnie odpowiedziało 30 proc.

Większość Europejczyków jest zdania, że państwa takie jak Brazylia, Indie czy Chiny nie powinny dłużej otrzymywać pomocy. Na pytanie, czy dynamicznie rozwijające się kraje o gospodarkach wschodzących, w których część ludności nadal żyje w ubóstwie, powinny w dalszym ciągu otrzymywać pomoc, 24 proc. ankietowanych zdecydowanie odpowiedziało „nie”, a 31 proc. skłaniało się ku negatywnej odpowiedzi.

Europejczycy uważają, że przy udzielaniu pomocy na rzecz rozwoju należy położyć nacisk na prawa człowieka (34 proc.), edukację (33 proc.), zdrowie (32 proc.), wzrost gospodarczy (29 proc.) oraz rolnictwo/bezpieczeństwo żywnościowe (29 proc.). Możliwe były trzy odpowiedzi.

Odsetek Europejczyków skłonnych wydać więcej na produkty, aby pomóc ludności w krajach rozwijających się, wyniósł 44 proc., czyli mniej niż w 2011 r. (47 proc.). Z drugiej strony liczba osób, które niechętnie wydałyby więcej, wzrosła z 47 proc. do 52 proc.

Europejczycy postrzegają korupcję (53 proc.) jako największą przeszkodę na drodze do pomyślnego rozwoju. Kolejną przeszkodą ich zdaniem jest „zła polityka” rządów w krajach rozwijających się (41 proc.) oraz konflikty (33 proc.). Na to pytanie można było udzielić maksymalnie trzech odpowiedzi.

Większość obywateli uważa, że sektor prywatny ma do odegrania główną rolę w takich dziedzinach jak tworzenie miejsc pracy (57 proc.) oraz zapewnienie wzrostu (42 proc.) lub wymiana rozwiązań technologicznych i postęp (29 proc.). Zdaniem mniejszości

sektor prywatny bierze udział w wycisku krajów rozwijających się (27 proc.) bądź jest uwikłany w korupcję (21 proc.). Możliwe były trzy odpowiedzi.

81 proc. twierdzi, że na prywatnych przedsiębiorstwach spoczywa odpowiedzialność społeczna i etyczna za realizowane projekty inwestycyjne w krajach rozwijających się. Zdaniem 87 proc. respondentów donatorzy tacy jak UE powinni postarać się dopilnować, by prywatne przedsiębiorstwa przestrzegały norm społecznych i etycznych.

Omawiane badanie Eurobarometru zostało przeprowadzone przez TNS Opinion & Social w dniach od 2 do 17 czerwca 2012 r. Badanie miało formę bezpośrednich rozmów w domach ankietowanych. Uczestniczyło w nim 26 622 Europejczyków w wieku od 15 lat.

- **Dodatkowe informacje:**

Specjalne badanie Eurobarometru:

http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb_special_399_380_en.htm#392

Wyniki dla poszczególnych krajów:

http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb_special_399_380_en.htm#392

Strona internetowa europejskiego komisarza ds. rozwoju Andrisa Piebalgsa:

http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/piebalgs/index_en.htm

Strona internetowa Dyrekcji Generalnej ds. Rozwoju i Współpracy EuropeAid:

http://ec.europa.eu/europeaid/index_pl.htm

Opracowała:

dr Magdalena Skulimowska⁷

⁷ Na podstawie informacji KE i PAP.